

részszámláról van szó - szükséges példányszámot felek szerződési megállapodása határozza meg elsőlegesen. A szerződés kötése során figyelembe veszik, hogy egyes esetekben megrendelő a bank részére is köteles egy számla-példányt biztosítani.

Külön megállapodás hiányában az elszámoláshoz legalább 3 példány szükséges, amelyből 1 példányt a kivitelező visszatart, kettőt pedig a megrendelőnek küld meg.

A megrendelői példányszámot az indokolja, hogy megrendelő az elszámolással kapcsolatos észrevételeit az egyik példányon történő helyesbitéssel, illetőleg a számla visszaküldésével közli a kivitelezővel.

b/ Mellékletek

Részszámlához szükséges mellékelni - tételes elszámolás esetén - az elvégzett munkák tételes felsorolását tartalmazó jegyzéket.

Generálkivitelezői részszámla benyújtásakor az előbbi mellett még az alvállalkozói munkákról készített részszámlák csatolása is kötelező.

Kivitelező a számla benyújtásakor mellékelni

- a még el nem számolt építmények /megvalósítási szakaszok/ részszámláit,
- tételes elszámolás esetén a fentiek mellett az elvégzett munkák tételes felsorolását tartalmazó jegyzéket,
- a még korábban átadásra-átvételtre nem került építmények átadási-átvételi jegyzőkönyvét.

Helyesnek tekinthető az a gyakorlat is, hogy a kivitelező az építtető által esetleg még át nem vett egyéb dokumentumokat is /építési, felmérési napló/ csatolja, bár erre jogszabály nem kötelezi.

- 300 -

c/ Részszámla, számla összeállításának határideje

Az építmény elkészültét /átadási-átvételi eljáráshoz befejezését/ követően

- Generálkivitelező 25,
- alvállalkozó 15,
- másod alvállalkozó 10

napon belül köteles kiállítani a részszámlát, illetőleg a mellékletét.

Az átadási-átvételi eljárás után végzett munkákról - belülről a hiánypótlási munkákról - az összes pótlást követően 10 napon belül állítható ki egy alkalommal a hiánypótlási számla. Ilyen esetben kivitelező tehát nem részszámlázhat.

A pótszámla, illetőleg pótszámok elkészítésére a jogszabály határidőt nem ír elő, azonban figyelembe véve a szocialista szervezetek között a pénzkövetelés 1 éves elévülési idejét, kivitelezői érdekek az, hogy a számláját minél rövidebb időtartamon belül állítsa ki és érvényesítse.

d/ A részszámla, számla benyújtása és teljesítése

A kivitelező kötelezettségét képezi a megfelelő példányszámú és mellékletekkel felszerelt számla és részszámla benyújtása, míg megrendelő az elszámolás bíróságban köteles a követelés átutalásáról gondoskodni, a megállapodás szerinti fizetési határidőben.

A határidő időtartama 15 nap, ezt a felek közös megállapodással maximumán 30 napra meghosszabbíthatják.

Ha megrendelő a fizetési határidőben nem gondoskodik a követelés kiegyenlítéséről, akkor késedelembe esik a köteles viselni a késedelmes teljesítésből eredő jogkövetkezményeket.

- 301 -

részszámláról van szó - szükséges példányszámot felek szerződési megállapodása határozza meg elsődlegesen. A szerződéskötés során figyelembe veszik, hogy egyes esetekben megrendelő a bank részére is köteles egy számla-példányt biztosítani.

Külön megállapodás hiányában az elszámoláshoz legalább 3 példány szükséges, amelyből 1 példányt a kivitelező visszatart, kettőt pedig a megrendelőnek küld meg.

A megrendelői példányszámot az indokolja, hogy megrendelő az elszámolással kapcsolatos észrevételeit az egyik példányon történő helyesbitéssel, illetőleg a számla visszaküldésével közli a kivitelezővel.

b/ Mellékletek

Részszámlához szükséges mellékelni - tételes elszámolás esetén - az elvégzett munkák tételes felsorolását tartalmazó jegyzéket.

Generálkivitelezői részszámla benyújtásakor az előbbi mellett még az alvállalkozói munkákról készített részszámlák csatolása is kötelező.

Kivitelező a számla benyújtásakor mellékeli

- a még el nem számolt építmények /megvalósítási szakaszok/ részszámláit,
- tételes elszámolás esetén a fentiek mellett az elvégzett munkák tételes felsorolását tartalmazó jegyzéket,
- a még korábban átadásra-átvételt nem került építmények átadási-átvételi jegyzőkönyvét.

Helyesnek tekinthető az a gyakorlat is, hogy a kivitelező az építtető által esetleg még át nem vett egyéb dokumentumokat is /építési, felmérési napló/ csatolja, bár erre jogszabály nem kötelezi.

- 300 -

c/ Részszámla, számla összeállításának határideje

Az építmény elkészültét /átadási-átvételi eljárás befejezését/ követően

- generálkivitelező 25,
- alvállalkozó 15,
- másod alvállalkozó 10

napon belül köteles kiállítani a részszámlát, illetőleg a számlát.

Az átadási-átvételi eljárás után végzett munkákról - tehát a hiánypótlási munkákról - az összes pótlást követően 10 napon belül állítható ki egy alkalommal a hiánypótlási számla. Ilyen esetben kivitelező tehát nem részszámlázhat.

A pótszámla, illetőleg pót-részszámla elkészítésére a jogszabály határidőt nem ír elő, azonban figyelembe véve a szocialista szervezetek között a pénzkövetelésnek 1 éves elévülési idejét, kivitelezői érdek az, hogy a számláját minél rövidebb időtartamon belül állítsa ki és érvényesítse.

d/ A részszámla, számla benyújtása és teljesítése

A kivitelező kötelezettségét képezi a megfelelő példányszámban és mellékletekkel felszerelt számla és pótszámla benyújtása, míg megrendelő az elszámolás birtokában köteles a követelés átutalásáról gondoskodni, a megállapodás szerinti fizetési határidőben.

A határidő időtartama 15 nap, ezt a felek közös megállapozással maximálisan 30 napra meghosszabbíthatják.

Ha megrendelő a fizetési határidőben nem gondoskodik a követelés kiegyenlítéséről, akkor késedelembe esik és köteles viselni a késedelmes teljesítésből eredő jogkövetkezményeket.

- 301 -

A kivitelezői követelés - felek megállapodásától függően - érvényesíthető

- átutalással,
- határidős beszedési megbízással,
- azonnali beszedési megbízással.

Átutalásos vagy határidős beszedési megbízással esetén megrendelő a követeléstől eltérő összeg átutalásakor köteles a kivitelezővel közölni a számla csökkentésének indokát vagy a helyesbített számla, illetve rész számla visszaküldésével, vagy pedig az észrevételének tételes indokolását tartalmazó külön levélben.

5.436 Alvállalkozói számlák

Az alvállalkozó az építőipari kivitelezés során a generálkivitelezővel kerül szerződéses jogviszonyba.

E jogviszony keretében köti meg - az egész kivitelezés szempontjából részmunkának minősülő teljesítményére - a vállalkozói szerződést, állapodik meg az ellenértékben a kivitelezőre érvényes árforma alkalmazásával, illetőleg azzal azonos módon. Tevékenységét elsősorban a generálkivitelező műszaki ellenőre kíséri figyelemmel és teszi meg észrevételeit az építési naplóban, az építményt generálkivitelezőnek adja át és számláját is csak közvetlenül vele szemben érvényesíti.

Az építőipari alvállalkozónak és másodvállalkozónak a 6/1968. /I. 30./ PM számú rendelet 5. § /1/ bek. alapján

... a generálkivitelezővel ugyanúgy kell elszámolnia, mint a generálkivitelezőnek a megrendelővel.

E jogviszonyból következik, hogy az alvállalkozó a generálkivitelezővel azonos feltételekkel nyújthat be, illetve köteles benyújtani részszámlát vagy számlát, ill.

leve az előírt feltételek fennállása esetén részszámla érvényesítésében állapodhat meg.

Az általános szabály alól a rendelet kivételt is tartalmaz az 5. § /2/ bekezdésében:

" Ha az alvállalkozási szerződés több építményre vonatkozik, az alvállalkozó a generálkivitelezővel elszámolhat akkor is, ha egy-egy építmény azonos munkanemhez tartozó valamennyi munkáját a költségvetési kiírásnak megfelelően elvégezte. "

Ezeknek a munkáknak az elvégzését, tehát alvállalkozó tekintetében a jogforrás megvalósítási szakasznak minősítik.

Igen jelentős problémák jelentkezhetnek az alvállalkozói számlák benyújtását követően azok ellenőrzése és kiegyenlítése során:

Alvállalkozói oldalról vizsgálva a kérdést, tényként megállapítható, hogy jogviszonyba csak a vele szemben megrendelőként jelentkező generálkivitelezővel kerül és így a tulajdonképpeni egész munka megrendelőjével, a beruházóval szemben nem terhelik közvetlenül kötelezettséget, illetőleg nem illetik jogok. Számára csak az a lényeges, hogy szolgáltatása szerződés szerű legyen, azt átvegyék és benyújtott számláját kiegyenlítsék.

Közömbös tehát a számára az, hogy a generálkivitelező a megrendelő egyetértésével elégíti-e ki a számláját vagy sem.

Generálkivitelező jogi helyzete ezzel szemben jóval összetettebb, bonyolultabb. Az alvállalkozóval ő kerül jogviszonyba, a munka közvetlen ellenőrzését maga látja el, a számla hozzáérkezik ellenőrzésre, észrevételezésre és kiegyenlítésre. A saját számláival kapcsolatos jogviszony - az általa kiegyenlített alvállalkozói követel-

lést csak a későbbiek során érvényesíti számlájába beépítve megrendelővel szemben - az ÉVM tájékoztató az alábbi rendelkezései által kívánja kizárni:

" helyes, ... ha a generálkivitelező a fizetési határidőn belül megszerzi az épített műszaki ellenőrének elismerését is ".

Ha a megrendelő műszaki ellenőre is elismeri az alvállalkozói teljesítést és így az ennek alapján összeállított számlát is, generálkivitelező pozíciója egyértelművé válik és joggal számíthat arra, hogy megrendelő a vele szemben később érvényesítendő számláját - melybe beépítésre kerül az alvállalkozó részére kifizetett alvállalkozói díj is - teljesíteni fogja.

Gyakran előfordul azonban az, hogy a megrendelő műszaki ellenőre nem ismeri el teljes összegében az alvállalkozói számlát és mennyiséget vagy egységeket kifogásol.

Ebben az esetben generálkivitelező előtt már nyilvánvalóvá válik, hogy amennyiben az észrevétellel nem ért egyet és az alvállalkozói számlát teljes összegében beépíti saját számlájába, úgy azt megrendelő a kollaudálás során törölni fogja.

Ilyen helyzetben, ha kisebb összeget érint a megrendelői álláspont, és az alvállalkozói követelés feltétlenül alapos, akkor azt ki kell egyenliteni. Nagyobb összegű eltérés esetén azonban, ha a megrendelői és a generálkivitelezői teljesítési határidők megközelítőleg átfedik egymást, célszerű az alvállalkozói számlát csökkenteni azzal az összeggel, amelyet a megrendelő is kifogásolt. Jogvita esetén a generálkivitelező perjogi eszközökkel tudja köteleztetni ugyanazon eljárás keretében a megrendelőt a fizetésre, illetőleg a megrendelői állás-

pont alapossága esetén a bíróság a felperesként szereplő alvállalkozó igényét elutasítja.

Mivel a megoldással a generálkivitelező eléri azt, hogy esetleges elvesztése esetén a terhére megítélt követelés nem külön eljárás keretében kényszerül érvényesíteni.

Természetesen amennyiben a teljesítési határidők lehetővé teszik, meg kell kísérelni az eltérő álláspontok előzetes egyeztetését.

5.4.37 Többlet- és pótmunkák elszámolása

a/ A többletmunka elszámolása

A teljesítés akkor minősül szerződésszerűnek, ha vállalkozó az építményt a szerződés alapjául szolgáló tervdokumentáció szerint hozza létre.

A tervdokumentáció alapján történő kivitelezés során a vállalkozó gyakran szembekerül azzal a problémával, hogy egy adott munkarészt vagy munkát - bár annak elvégzése feltétlenül szükséges - a költségvetés összeállításakor egyáltalán vagy nem kellő mértékben vettek figyelembe.

A vállalkozó az így jelentkező többletmunka elvégzését nem tagadhatja meg, ugyanis azt mint kötelezően elvégzendő munkát a kiviteli terv tartalmazza és erre szerződéses kötelezettséget is vállalt.

A szolgáltatás és az ellenszolgáltatás egyenértékűségének polgári jogi alapelvéből azonban az is következik, hogy valamilyen formában a vállalkozó munkával kapcsolatos költségeit a megrendelőnek meg kell térítenie.

Az esetlegesen felmerülő többletmunka díjának forrását felek vagy már a szerződés megkötése során rende-

zik, vagy pedig annak jelentkezését követően az alapszerződés módosításával külön állapodnak meg a díjazásban.

Ha megrendelő és kivitelező átalányáras szerződést köt, akkor a többletmunkák díját - legalább is részben - az átalányár képzése során az árba beépítik.

Ebben az esetben a kivitelező még akkor is köteles elvégezni a többletmunkákat, ha az átalányárban az erre a célra figyelembe vett díj a felmerülő többletköltségek teljes összegét nem fedezné.

Ha a kivitelező tévedett a szerződéskötéskor, a szerződést - a Polgári Törvénykönyvben előírt külön előfeltételek fennállása esetén - megtagadhatja és kérheti a bíróságtól a vállalkozási díj összegének módosítását.

A tételes költségvetéssel meghatározott vállalkozási díj kikötése esetén a többletmunkát kivitelező ugyancsak köteles elvégezni.

Kivételként jelentkezik az az eset, amikor a többletmunka ellenértékére a költségvetéssel szemben elért megtakarítás, illetőleg a tartalékkeret fedezetet nem nyújt és ennek ellenére sem hajlandó megrendelő a szerződés módosítására, illetőleg a többletmunkák költségének megfizetésére.

b/ A pótmunka elszámolása

A kivitelezési tervdokumentációban nem szereplő munka /pótmunka/ elvégzésére - melyet így a költségvetésben sem vettek fel és nem is vehettek figyelembe - vállalkozó csak akkor köteles,

- ha a felek az alapszerződésben megállapított vállalkozási díjat vagy esetlegesen egyéb szerződési feltételeket, pl. határidőt módosítják vagy

- ha a megrendelő külön megrendelése alapján új szerződés megkötésére kerül sor.

c/ Az építésvezetőség feladatai, többletmunka felmerülése, illetőleg pótmunka elvégzése iránti megrendelői igény esetén

Ha a kivitelezés során többletmunka vagy pótmunka merül fel, a többletköltségek csak akkor számolhatók el teljes összegükben, ha az építésvezetőség belső bizonylatai, a kivitelezés alapidokumentumai ezt világosan és maradéktalanul rögzítik.

Igy helyes, ha a kivitelező a többletmunkát azonnal feltünteti az építési és felmérési naplóban, illetőleg annak elvégzését haladéktalanul igazoltatja a műszaki ellenőrrrel.

Tételes költségvetéssel meghatározott vállalási díjjal - még a munkavégzés megkezdése előtt - szükséges megvizsgálni azt, hogy az elérhető megtakarítás, illetőleg tartalékkeret előreláthatólag fedezi-e a többletmunka ellenértékét és ha megállapítható az, hogy nem fedezi, azonnal kezdeményezni kell a szerződésmódosítást. Ennek eredménytelensége esetén a többletmunka elvégzését meg kell tagadni.

Ha a megrendelő pótmunka elvégzésére tart igényt, akkor a szerződésmódosításnál külön figyelmet kell arra fordítani, hogy a pótmunka vállalása mennyiben érinti és befolyásolja a teljesítési határidőt és egyéb szerződési feltételeket.

5.438 Ráfordítások kontírozása

A termelési költségek fogalma, a kontírozás

Termelési költségeknek minősülnek azok a ráfordítások, amelyek a vállalat rendeltetésszerű működése során, a kivitelezés érdekében merülnek fel.

Helyesen csak az a vállalat gazdálkodhat, amelyik a termelési költségek felmérése és elemzése eredményeképpen a megfelelő következtetéseket le tudja vonni. Ezt azonban csak az biztosíthatja, ha a kivitelező szervek már eleve helyes és a valóságnak megfelelő adatokat szolgáltatnak.

Az építőipari tevékenységet folytató vállalatok az általuk összeállított "vállalati számlarend"-ben határozzák meg az egyes költségek, így a termelési költségek elszámolását is.

A termelési költségek a kivitelezés során, a munkahelyen merülnek fel, így a költségterhelés az építésvezetőségek feladata és ennek helyessége kizárólag a kivitelezést végző szervek valóságnak megfelelő költségírányításán, más néven kontírozásán múlik.

A termelési költségek csoportosítása, elszámolási lehetőségek szerint

A költségek az elszámolási lehetőségek figyelembevételével az alábbiak szerint oszthatók fel:

a/ Közvetlenül elszámolható /közvetlen vagy produktív/ költségek

E költségekről már a felmerülésük, de legkésőbb az elszámolásuk időpontjában megállapítható, melyik kiviteli munkával kapcsolatosak /ilyen pl. az anyagköltség/.

b/ Közvetve elszámolható /közvetett vagy általános/ költségek

A közvetett költségeknél nem állapítható meg egyértelműen, hogy melyik kiviteli munka érdekében merültek fel vagy olyan cél érdekében kerülnek elszámolásra, amely természeténél fogva több munkát vagy vállalati

tevékenységet érint, esetleg a vállalat egészével kapcsolatos. Ezekre a költségekre az a jellemző, hogy csak "közvetve" módszerek /felosztások/ segítségével terhelhetők az egyes egységekre.

A költségbizonylatok kiállításával kapcsolatos építésvezetőségi feladatok, a bizonylatok fajtái

A költségelszámolás alapjául a helyesen, tisztán és világosan kiállított, tartalmában a valóságnak megfelelő költségbizonylat szolgál.

Ha a kivitelezés során akár a munkahelyen, akár az építésvezetőségen merül fel a költségterhelés, írásbeli bizonylatot kell kiállítani, majd azokat az előírások szerint utalványozni és kontírozni.

A közvetlen költségeket kizárólag a kivitelezést irányító műszaki alkalmazottak utalványozhatják. Ezt az elhatárolást az indokolja, hogy a közvetlen költségek szorosan kapcsolódnak a kivitelezéshez, így az utalványozáshoz feltétlenül szükségesek a műszaki ismeretek is.

Az általános /rezsi/ költségek bizonylatainál az utalványozók köre bővül. Utalványozhatnak az irodavezetők és vezető adminisztrátorok is, mivel ezek a költségek nem a kivitelezés során, a költségvetés egyes tételeinek megvalósításakor merülnek fel.

Ha az egyes költségek kontírozása nehézségekbe ütközik, mivel a helyes költség számla száma /kontírszám/ vagy a költségviselő szám /munkaszám/ pontosan nem állapítható meg, úgy az esetlegesen helytelen számok feltűnése helyett inkább szöveggel kell a költségirányítást /kontírozást/ elvégezni.

Az építésvezetőség a felmerülő költségek elszámolása és kontírozása során az alábbi bizonylatokat használja:

- anyagkérőjegyek alapján kiállított anyagfelhasználási jegy, az anyagköltség,
- munkautalvány, illetve bérjegyzék alapján összeállított bérfelosztás, a bérköltség,
- fuvarlevél, menetlevél, illetve fuvarszámla, a szállítási költség,
- pénztárbizonylatok, illetőleg szállítói költség-számlák, az egyéb költségek elszámolására.

Vállalati egységek /főépítésvezetőségek, illetve építésvezetőségek/ közötti költségátterhelés

Gyakran előfordul, hogy kontírozási hiba következtében egyes építésvezetőségek költségei a valóságtól eltérő helyzetet mutatnak akár többlet, akár hiány vonatkozásában.

Ilyen esetekben válik szükségessé az egységek között a költségátterhelés.

A követendő eljárást az adott vállalat számlarendje részletezi. Így pl. lebonyolítható az átterhelés az alábbi módon:

Az egység az átterhelni kívánt költség összegéről a megfelelő alapbizonylat csatolásával írásban értesíti a másik érdekelt egységet.

A megkeresett köteles vagy a terhelést kontírozva visszaigazolni - mellékelve az alapbizonylatokat -, vagy pedig elutasítani az átterhelést.

Ha az egységek álláspontja eltér egymástól, kötelesek egyeztetés során tisztázni a vitás kérdéseket és en-

nek eredménytelensége esetén közös irányító szervüktől a termelési osztálytól döntést kérni.

Végül az átterhelési eljárás eredményéről a vállalat számviteli osztályát is értesíteni kell, amely végső fokon rögzíti, felméri és elemzi a termelési költségeket.

A költségviselő egységek kialakítása

A befejezett termelés realizált nyereségén alapuló övodelemszabályozás szükségessé teszi az építési-szerelési tevékenység költségeinek építményenkénti elszámolását. E követelmény teljesíthető egyedi vagy - indokolt esetekben - csoportos költségviselő egységek kialakításával.

Egyedi /építményenkénti/ költségviselőnek kell kijelölni a szervezetiileg és területileg különálló építményt, a hozzákapcsolódó egyéb - volumenüket tekintve nem jelentős - építményekkel és a szükséges - a gépköltség és a felvonulás fogalmához nem tartozó - ideiglenes melléklépő építményekkel együtt.

Csoportos költségviselő kijelölés alkalmazható akkor, ha az építkezés több építményt foglal magában, de az egyes építmények azonos építmény-főcsoportba tartoznak, a kivitelezést egy építésvezetőség végzi és az időtartama is megközelítőleg egybeesik, továbbá a költségek építményenként nem kontírozhatók.

A költségviselő helyek megjelölésére a munkaszámokat alkalmazzák. A munkaszámokat a vállalat e feladattal megbízott egysége szerződésenként jelöli ki.

Egyedi költségviselőhely esetén a munkaszám és a költségviselő szám azonos, egybeesik.

Gyakran észleli az építésvezetőség, hogy a helyi adottságok miatt az egy területen folyó munkáknál a

szerződésenkénti költségelhatárolás nem valósítható meg. Erre az esetre tipikus példaként említhető, amikor külön szerződés keretében kell az építésvezetésnek ugyanabba az árokba egy vízvezeték és egy gázvezeték lefektetni. Nyilvánvaló ilyenkor nem határolható el az elvégzett földmunka, illetőleg pontosan nem állapítható meg az, hogy annak melyik része merült fel az egy- és melyik a másik vezeték elhelyezésével kapcsolatosan. Ilyenkor köteles a munkahely több munkaszám önköltségének elszámolását kérni.

Az összevonásra kerülő munkák számai közül az egyiket költségviselő-számként jelölik ki és a továbbiakban a csoporthoz tartozó összes munka költségét erre a munkaszámra terhelik.

5.44 Gép - és egyéb műszakjelentések ellenőrzése

Az építési munkahelyen a helyes és szakszerű kivitelezés mellett a megfelelő színvonalú és módszerű ellenőrzési munka biztosíthatja a vállalkozó gazdaságos teljesítését.

Az ellenőrzés rendkívül sokrétű formában jelentkezik és lehetőségei a munkahelyek eltérő sajátosságaival összefüggésben változó képet mutatnak. A kivitelezés során a munkára vonatkozó különféle dokumentumok vezetésében részben jogszabályok, részben pedig egy-egy adott vállalat rendelkezései írják elő.

Gép-, műszakjelentések ellenőrzése

A kivitelező az építési és felmérési naplóban rögzíti munkájának alapadatait, a munka menetére vonatkozó vagy az elszámoláshoz szükséges jelentős tényeket és az elvégzett munka mennyiségét.

Gépi munka esetén a felmérést a helyesen vezetett gép- és naplókkal kell kiegészíteni, így a vállalkozói elszámolásakor a gépüzemnaplók - mint a felmérési napló mellékletei - az elszámolás részbizonylataivá válnak.

A kivitelezéshez szükséges gépfajták általában a következők:

- földmunkagépek,
- az anyagelőkészítés gépei,
- szállítógépek és berendezések,
- emelőgépek és daruk,
- rakodógépek,
- mélyépítőgépek,
- befejező munkák gépei,
- energiaátalakító gépek.

A munkahely egyszemélyi felelős irányítója az építéshoz vezető a gépek tevékenységét önmagában nem tudja sem irányítani, sem ellenőrizni. Ezért egy-egy munkahelyre ahol nagyobb volumenű géppark funkcionál - az építésvezetésre - az építésvezetőnek alárendelten - főgépészt kell választani, akinek tevékenysége biztosítja a gépek szakértő irányítását, szükséges esetekben az átcsoportosítást és az ellenőrzést.

Gépköltségként vállalkozó csak a munka kivitelezéséhez szükséges gépek műszakilag indokolt költségeit számolhatja el.

E fogalom meghatározásból adódóan az egész kivitelezés során fokozott figyelmet kell arra fordítani, hogy csak olyan gépeket használjanak a munkahelyen, amelyeknek igénybevétele ténylegesen szükséges. A gépek tevékenységét is folyamatosan vizsgálni kell, hogy azok milyen költségkihatással működnek. E szempontok érvényre-

juttatását biztosítja a gépüzemnapló rendszeres vezetése, illetve folyamatos ellenőrzése.

Gépüzemnaplót, mint bizonylatot állítanak ki a folyékony üzemanyaggal működtetett földmunka és építőipari gépek, illetve berendezések működésekor. Nem szükséges a naplóvezetés a villamosenergiával vagy sűrített levegővel üzemeltetett gépek és berendezések munkájáról.

Az üzemnapló tartalmazza:

- a gépműszakidőt,
- a gépmunkaidőt,
- a gépállás órát,
- az üzemelési anyagfelhasználást,
- az elvégzett munkát,
- a munka megnevezését,
- a géphibák részletes leírását,
- a dekádban dolgozó személyzet nevét, beosztását és órákban kimutatott munkaidejét,
- az ellenőrzésre vonatkozó bejegyzéseket.

A gépműszakidő vezetése biztosítja azt, hogy az építésvezetőség figyelemmel kísérhesse a munkagép teljesítményadatait egy adott dekádidozszakban: milyen napokon, hány órát és hány műszakon át dolgozott.

A gépmunkaidő-rovatban többek között kimunkálható a köbméterben meghatározott munka mennyisége és megállapítható a gép gépműszakonkénti összesített üzemóra teljesítménye.

Gyakori, hogy a munkahelyen szervezési nehézségek folytán pl. munkaterület hiánya vagy időjárási és talajviszonyok miatt a gépek megállnak, munkájuk átmenetileg szünetel, ennek ellenére a munkahelyen tartásuk továbbra is indokolt, ami természetesen költségekkel jár.

Állnak a gépek akkor is, ha a kötelezően megszabott időtartamokon belül a karbantartási, TMK kisjavítási és ellenőrzési munkákat kell elvégezni.

A kivitelező a vállalkozói díjba beépítve eltérő típusú gépköltségre tarthat igényt, attól függően, hogy működő gép vagy álló gép teljesítményét számolja el.

A felsorolt rovatok helyes vezetése az elszámolás egyik alapfeltétele. Ha kivitelező megfelelő módon dokumentálja a munkahelyen tevékenykedő gépei, gépláncai munkáját, pontosan kimutatja azt, hogy azok mely napokon hány órát és hány műszakot teljesítettek, továbbá, hogy ebből milyen nagyságú a tényleges munkaidő és az állásidő, akkor tudja biztosítani, hogy a gépi munka költségei elszámolhatók legyenek. Ha az üzemnapló vezetése hanyag, az ellenőrzés hiányos, akkor még a munka kivitelezéséhez szükséges gépek műszakilag indokolt és ténylegesen felmerült költségeinek elszámolása is kétségesse válhat.

A gépüzemnapló nem csak a kivitelezés szempontjából fontos adatokat tartalmazza, hanem a vállalati anyaggazdálkodás részére is biztosítja az anyagfelhasználás ellenőrzését, az üzemelési anyagfelhasználás című rovat rendszerű vezetésével.

Végül alkalmas a dekádban dolgozó gépszemélyzet munkaidejének feltüntetésére is.

A gépüzemnapló vezetésével és ellenőrzésével kapcsolatos építésvezetői feladatok összegezve az alábbiakban foglalhatók össze:

Az építésvezető mindig kísértje figyelemmel azt, hogy az építési napló munkára vonatkozó bejegyzéseivel összhangban vezessék a gépüzemnaplót, pontosan megállapítható legyen az, hogy a feltüntetett kivitelezési munkához milyen mennyiségű gépi munka kapcsolódott, különös tekintettel

tettel arra, hogy a jelentkező esetleges többlet- és pótmunka milyen gépi költségkihatásokat eredményezett.

Célravezető módszernek tekinthető az is, ha a műszaki ellenőrrrel a gépüzemnaplót is igazoltatja, mely a folyamatosan vezetett felmérés esetében oly módon biztosítható, hogy egy-egy felméréshez mellékelje a gépüzemnapló megfelelő példányát.

Egyéb műszakjelentések ellenőrzése

A munkahelyek építésvezetői, főművezetői gyakran élnek azzal a lehetőséggel, hogy a kivitelezés legfontosabb eseményeit külön naplóban rögzítik, melynek folyamatos vezetése és ellenőrzése lényegesen elősegíti a tervszerinti gazdaságos kivitelezés biztosítását. E műszakjelentések különféle elnevezéssel szerepelhetnek, pl. munkaelosztás művezetők részére, építésvezetőségi napló, művezetői műszakjelentés stb.

A műszakjelentések ellenőrzésével az építésvezető figyelemmel kíséri és a későbbiek során fel tudja eleveníteni azt, hogy az adott munkarészt melyik brigád vezette ki, ki volt a felelős művezető, milyen technológiai előírásokat kellett betartani, milyen szervezési intézkedéseket és utasításokat adott, azokat betartották-e vagy sem, vagyis az egyes munkacsoportok tevékenysége pontosan és hitelesen követhető az egész kivitelezés során és az esetleges hibás teljesítésnél a felelősségi elhatárolások megfelelően dokumentálhatók.

Az esetleges későbbi jogviták során a helyesen vezetett és építésvezető által ellenőrzött műszakjelentések a vállalati álláspont kialakításakor már megalapozottan vehetők figyelembe és használhatók fel, összhangban a kivitelezés további kötelezően vezetendő dokumentumaival.

Szoros kapcsolat állapítható meg a műszakjelentések ellenőrzése és a munkahelyeken történő operatív ellenőrzés között.

Az operatív ellenőrzés alatt az értendő, ha az ellenőrzést nem közvetlenül az egyszemélyi felelős munkahelyi vezető - általában építésvezető -, hanem az őt irányító főépítésvezető, termelési osztályvezető, illetőleg más, a vállalati sajátosságoktól függő irányító beosztású dolgozó végzi.

Célszerű, ha az építésvezetőségen az ellenőrzések és megállapítások bejegyzésére ún. "operatív naplót" fektetnek fel, melynek rendszeres vezetése elősegíti az építési munkahely jobb irányítását.

5.5 Technológiai szerelés alapfeltételei

5.5.1 Munkaterület átadása és visszavétele alvállalkozói munka esetén

A technológiai szerelési munkákat az alvállalkozó a megrendelő munkaterületén végzi. A munkahelyet a munkavégzésre alkalmas állapotban a fővállalkozó adja át részére, aki azt korábban a munka megrendelőjétől már átvette.

A vállalkozó /alvállalkozó, másodvállalkozó/ nem köteles a munkát megkezdeni mindaddig, amíg a megrendelő /fővállalkozó, generálkivitelező, alvállalkozó/ a munkahelyet alkalmas állapotban nem bocsátja rendelkezésére.

Az "alkalmas" állapot fogalmát a technológiai szerelési alapfeltételek rögzítik. Az alkalmasság kritériumait a felek a szerződéskötés során határozzák meg, mindig az adott kivitelezés egyéb feltételeihez kapcsolva.

Megállapodásuk általában a következő kérdéseket szabályozza:

- a kivitelezéshez szükséges villamosenergia időben történő biztosítása,
- a szereléshez szükséges egyes speciális emelő- és szállítóberendezések, gépek, szerszámok rendelkezésre bocsátása,
- a munka jellegétől függően a helyszínen fűthető munkahelyiség, műhelyhelyiség, raktárhelyiség biztosítása,
- a munkavégzéshez szükséges villamosenergia, süritett levegő, gőz, gáz, egyéb energiahordozó és vízcsatlakozás helyeinek és szerelési színhelyen történő biztosítása,
- a munkaterület szabványszerű világításáról történő gondoskodás,
- vízellátás /ipari és ivóvíz/ biztosítása,
- a munkavédelmi előírásoknak megfelelő munkahely biztosítása,
- a tűzvédelmi felszerelések helyszínen tartása.

A kötelezettségek a technológiai szerelési alapfeltételek rendelkezései szerint általában megrendelőt tartoznak, tehát fővállalkozási szerződés kötése esetén fővállalkozó a megrendelőtől fentiek szerint átvett munkahelyet köteles közvetlenül szolgáltatni az alvállalkozóknak. Gyakran előfordul azonban, hogy a technológiai szerelést végző alvállalkozó az egész kivitelezést kézben tartó generálkivitelezőtől veszi át a munkaterületet, és így szerelési tevékenysége szorosan kapcsolódik az építési-szerelési munkához.

Lényeges annak tisztázása is, hogy az alvállalkozói munkaterület átadására időben mikor kerül sor, továbbá, hogy azt mikor kell visszaszolgáltatni a fővállalkozónak vagy a kapcsolódó építési-szerelési munkánál a generálkivitelezőnek. Ezért a munkaterület átadása-átvételére vonatkozó megállapodás kiterjed az átadás, illetve visszaadás határidejében történő megegyezésre is.

Az átadásról, illetve visszavétel tényéről az alapfeltételek vagy közös jegyzőkönyv feltételét vagy annak a szerelési naplóban történő rögzítését írják elő.

Komoly figyelmet kell fordítani arra, hogy a munkahely átadásának körülményei pontosan és a valóságnak megfelelően kerüljenek rögzítésre. Ezt az alapvető elvet egyértelműen alátámasztja az alvállalkozói jogviszony jellege. Az alvállalkozó szerelési tevékenységéért megrendelője /generálkivitelező, fővállalkozó/ felelősséggel tartozik a beruházóval szemben és így a mulasztásért is - beleértve a hibás vagy késedelmes teljesítést - elkötelezetten köteles helytállni.

Igy a generálkivitelezőnek eleve jogos érdeke fűződik ahhoz, hogy a munkahely átadása szabályszerűen bonyolódjék le, és a szerelési naplóból vagy a közösen felvett jegyzőkönyvből világosan kitűnjön a munkavégzésre alkalmas állapot.

Az alvállalkozó számára ugyancsak jelentős az a tény, hogy megfelelő és munkavégzésre alkalmas állapotú munkahely álljon a rendelkezésére.

Ezen érdekét maga a jogszabály is kifejezi annak a rögzítésével, hogy csak a munkavégzésre alkalmas munkahelyet köteles átvenni.

Megállapítható tehát, hogy feleknek kölcsönösen érdeke fűződik az átadási-átvételi, illetőleg visszavételi

eljárás szabályos és írásban dokumentált lebonyolításához.

A technológiai szerelési alapfeltételek külön-külön részletezik a megrendelői /generálkivitelező, fővállalkozó/, valamint az alvállalkozói jogokat és kötelezettségeket a munkaterület biztosításával kapcsolatosan. E szabályok nem kötelezőek, mivel felek ettől eltérően is megállapodhatnak. Ennek alapján gyakran előfordul az, hogy az alvállalkozó saját maga nyújt - természetesen külön díjazás ellenében - olyan szolgáltatásokat is, melyeknek biztosítása egyébként a megrendelő kötelessége lenne.

5.52 Munkaterület átadása és visszavétele társvállalkozói munka esetén

A kivitelezési munkahelyekre és általában a kivitelezésre az a jellemző, hogy egy adott munkahelyen egyidejűleg dolgozik több vállalkozó, illetve alvállalkozó, akik építési-szerelési és technológiai szerelési munkákat is végeznek. Az így tevékenykedő alvállalkozók egymással közvetlen jogviszonyba nem kerülnek, ugyanis a szerződést külön-külön, egymástól függetlenül a generálkivitelezővel, illetőleg technológiai szerelés esetében a fővállalkozóval kötik meg.

Tevékenységük alapelvét a 44/1967. /XI. 5./ Korm. számú rendelet 10. § /2/ bekezdése szabályozza, az alábbiak szerint:

"Ha ugyanazon a létesítményen több vállalkozó tevékenykedik, valamennyi vállalkozó köteles - az adott helyzetben általában elvárható módon - a többivel együttműködni. Az együttműködés módjának és feltételeinek meghatározása véget a megrendelő és a vállalkozók szerződésük köthetnek; e többoldalú szerződés megkötését a megrendelő

elő vagy bármelyik vállalkozó kezdeményezheti. Aki együttműködési kötelezettségét megszegi, köteles az ebből eredő kárt vállalkozó társának abban az esetben is megtéríteni, ha szerződéses jogviszony hiányában magatartása szerződésszegésnek nem tekinthető."

A társvállalkozók együttműködési kötelezettsége értelemszerűen kiterjed a munkaterület átadására, illetőleg visszavételére is.

Igy a munkaterület szolgáltatásával kapcsolatosan az alábbi kérdéseket kell szabályozniuk:

- melyik vállalkozó, milyen időpontban veszi át megrendelőtől a munkaterületet,
- mikor köteles az átvett munkaterületet szolgáltatni a társvállalkozónak,
- milyen műszaki állapotban tartozik azt továbbadni, illetőleg visszavenni,
- mi a társvállalkozói munka határideje.

5.6 Létesítmény műszaki átadása

5.61 Átadási-átvételi eljárás

5.611 Felek jogai és kötelezettségei

Az építési szerződésben vállalt kötelezettségeit vállalkozó az átadással teljesíti, míg megrendelő az átvétellel részben eleget tesz kötelezettségének és ezt követően a díjfizetés iránt intézkedhet.

Az építési munkák átadása-átvételét szabályozó 5/1968. /IV. 6./ ÉVM számú rendelet 23. §-ában foglalt rendelkezések diszpozitívak, ugyanis felek a szabályoktól eltérően egyszerűsített eljárásban is megállapodhatnak.

Vállalkozó és megrendelő szerződési kötelezettségek kölcsönösek, a szerződés teljesítése során együttműködve kell eljárniuk, így az átadási-átvételi eljárásnál is.

Jogaik és kötelezettségeik közé értesítésadási, meghívási, részvételi, jegyzőkönyvezési, vizsgálati és nyilatkozat-adási feladatok tartoznak, melyeket az alábbi táblázat részletez:

Vállalkozó	Megrendelő
1. Köteles az átadás-átvétel időpontjáról megrendelőt legalább 15 nappal előbb értesíteni; a kitűzött időpont azonban a szerződésben meghatározott teljesítési időpontot, illetve teljesítési határidő kezdetét csak a megrendelő beleegyezésével előzheti meg.	Köteles a vállalkozó által kitűzött időpontban az átadási-átvételi eljárás lefolytatása céljából a munkahelyen megjelenni és az eljárásra a jogszabályokban megjelölt szerveket meghívni.
2. Generálkivitelező köteles meghívni azokat az alvállalkozókat, amelyeknek az eljárásban való jelenléte szükséges.	
3. A feleknek az átadás-átvétel megkezdésekor a szerződésszerű teljesítés elbírálásához szükséges iratokat /átadási tervdokumentáció, építési napló és annak mellékletei, ellenőrző mérések és egyéb minőségvizsgálati eredmények stb./ egymás rendelkezésére kell bocsátaniuk.	

Vállalkozó	Megrendelő
4. Generálkivitelező köteles a megrendelő, vállalkozó és a megjelent alvállalkozók által a szolgáltatás törvényes vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságainak megállapításáról felvett jegyzőkönyvet a távollévő alvállalkozók részére megküldeni.	Köteles az átvétel során megvizsgálni és a vállalkozóval, valamint a megjelent alvállalkozókkal jegyzőkönyvben rögzíteni, hogy a szolgáltatás a törvényes vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságoknak megfelel-e.
5. Köteles a jegyzőkönyvben feltüntetett hibákkal, a hibákra eső költségvetési összeggel és megrendelő által érvényesíteni kívánt szavatossági igénnyel kapcsolatos nyilatkozatát jegyzőkönyvbe mondani.	A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni a hibákat, a hibákra eső költségvetési összeget, s a megrendelő által érvényesíteni kívánt szavatossági igényeket.
6.	Köteles a felajánlott szolgáltatás el nem fogadásának okát a hibák megnevezésének és költségvetési értékének feltüntetésével megjelölni.

Jogszabály nem tartalmaz olyan kötelezést, mely szerint a megrendelő a jogszabályokban megjelölt és az

eljárásra meghívott szerveket, azok távolmaradása esetén jegyzőkönyv megküldésével köteles az eljáráson történetéről értesíteni, ez azonban előírás hiányában is egyértelmű, hiszen pl. a tűzrendészeti hatóság jóváhagyása nélkül az objektum nem üzemeltethető és nem használható.

Nem kötelezi a jogszabály a vállalkozót arra sem, hogy nyilatkozzon az átvételt megtagadó megrendelői állásfoglalásra. Nyilvánvaló azonban, hogy e kötelezettsége a jogszabályi előírásoktól függetlenül is fennáll, az átvétel megtagadásával kapcsolatosan esetleg felmerülő jogvitára figyelemmel.

Az egyszerűsített átadási-átvételi eljárás esetében a jogszabály felhatalmazza feleket az előzőektől eltérő megállapodás megkötésére. E megállapodás azonban csak az átadási-átvételi eljárás formális aktusaihoz kapcsolódhat és nem az érdemi részhez, melynek során az építmény átvétele tekintetében, illetőleg a hiányokkal és a szavatossági igényekkel kapcsolatban nyilatkozik a megrendelő.

Felmerülhet az a probléma, hogy az átadás-átvétel formálisan a felek között nem történik meg, de ennek ellenére az építmény megrendelő birtokába kerül vagy azt már használja.

A vitás kérdést a Gazdasági Kollégium 92/1973. számú Tanácselnöki Értekezlet Állásfoglalása dönti el;

"Az építési-szerelési munka teljesítésének egyes joghatásai - formális átadás-átvétel hiányában - a megrendelő által történt tényleges birtokbavétel, illetőleg használatbavétel alapján is megállapíthatók."

"Az 5/1968. /IV. 6./ ÉVM számú rendelettel közzétett építési szerződési alapfeltételek 23. §-a az építési szerződés teljesítésének esetére előírja az átadási-

átvételi eljárás lefolytatását. Ebből azonban nem lehet arra következtetni, ha a felek között az előírt vagy a megállapodás szerinti módon átadás-átvétel nem történt, a tényleges birtokbavételhez joghatás nem fűződik.

A vállalkozó kötelezettsége és felelőssége tehát lényegében nem elsősorban az átadási eljárásra, mint formális mozzanatra irányul, hanem a vállalt kötelezettség szerződés szerinti véghezvitelére és arra, hogy ezzel a megrendelőnek, mint jogosultnak a szerződéshez fűződő érdekét kielégítse.

Hasonlóképpen alakul a megrendelő kötelezettsége és felelőssége is: köteles az építőipari munkát haladéktalanul átvenni.

A jogszabály és a gyakorlat ilyen összefüggésben az átvételre helyezi a hangsúlyt.

Ha a vállalkozó a munkát valóban elvégezte, az építményt készrejelentette és a helyszínről elvonult, átadási-átvételi eljárás hiányában is azt kell megállapítani, hogy vállalt kötelezettségét teljesítette. ... Ha ehhez az is hozzájárul, hogy a megrendelő - bár nem az előírt komplex eljárás keretében, de később és egyoldalúan - az épületet birtokba vette, a helyzetet az ő oldaláról is értékelve azt a következtetést lehet levonni, hogy teljesítés történt és a szavatossági idő kezdőpontja a "készrejelentés", illetve az építmény átvételre való felajánlása." /Kivonatos közlés./

5.612 Alvállalkozói munkák átadása

E munkák átadása során is érvényesül az alapfeltételek 23. §-a. Eltérést jelent azonban az, hogy a 15 nappal korábban történő értesítési kötelezettség időtartama 3 napra csökken.

Az általános szabálytól eltérően felek megállapodása alapján generálkivitelező az alvállalkozói munkát a saját teljesítésével egyidőben is átveheti. Ebben az esetben ugyancsak az átadásra-átvételtre vonatkozó általános szabályok az irányadók.

5.613 Átadási tervdokumentáció

A tervdokumentáció a kivitelező műszaki munkájának olyan alapbizonylata, amely rögzíti a vállalkozó műszaki teljesítését, akár az eredeti terv szerinti, akár az attól engedéllyel eltérő kivitelezést.

A hangsúly az átadott tervdokumentáció tartalmán, nem pedig a megnevezésén van. E tárgykörben jelent meg a Döntőbíráskodás 1970. évi 3. számában az 1517. számú jogeset, mely megállapította az alábbiakat: "... formai alapon azonban nem volna helyes azt megállapítani, hogy a megbízott nem tett eleget kötelezettségének. Érdemben kell megvizsgálni, hogy az átadott rajzok olyan tartalmak-e, amelyek alkalmasak arra, hogy a szövetkezetet, mint üzemeltetőt, a kivitelezett lakások tényleges állapotáról tájékoztassák." /Kivonatos közlés./

5.614 Átvételi kötelezettség jelentéktelen hibák esetén

Az építési vállalkozási szerződés alapján a vállalkozó köteles az építési-szerelési munkával elérhető eredményt szolgáltatni, a megrendelő pedig azt átvenni.

A vállalkozó teljesítése akkor elfogadható, ha az szerződésszerű, vagyis megfelel mindazon feltételeknek, amelyekben a felek megállapodtak, valamint a különféle jogszabályokban található előírásoknak is.

A megrendelő nem akármilyen építményt köteles átvenni, hanem csak a szerződésszerűen elkészített, tehát

ann az objektumot, amely a megállapodás szerinti mennyiségi és minőségi feltételeknek és a terveknek megfelelően készült.

A teljesítés elveiből és követelményeiből adódóan megrendelő nem köteles átvenni azt az objektumot, amelynek mennyiségi és minőségi hiányai vannak.

A jogszabályi kitételt az Építési Alapfeltételek 26. §-a részletezi. E szerint: "Nem szolgálhatnak az átvétel megtagadásának okául a szolgáltatás olyan jelentéktelen hibái, amelyek sem önmagukban, sem más hibákkal összefüggésben, illetve a kijavításukkal járó hibák folytán a rendeltetésszerű használatot nem akadályozzák."

Vitás lehet az a kérdés, hogy mi minősül jelentéktelen hibának, továbbá, hogy a hibák tényleges fennállása esetén mikor nincs akadálya a rendeltetésszerű használatnak.

E tárgykörben a joggyakorlat során kötelezően figyelembe veendő szempontokat a Gazdasági Kollégium 89/1973. Tanácselnöki Értekezlet Állásfoglalása részletezi: "Az építési-szerelési szerződés tárgyának átvétele szempontjából a rendeltetésszerű használhatóságot elsősorban a szerződésben foglalt kikötéshez, illetve a szolgáltatás tárgyának a szerződésben meghatározott használati céljához viszonyítva kell megállapítani."

"... a munka átvételének előfeltétele az, hogy a kivitelező szolgáltatása megfeleljen a rendeltetésszerű használhatóság követelményének. E követelményeket a megrendelő az építési szerződésben /tervdokumentációban, költségvetésben stb./ konkretizálja, a rendeltetésszerű használatra való alkalmasságot tehát elsősorban e fel-

tételekhez való viszonyítás alapján lehet megállapítani. A szerződésszegés kérdését ezért mindig konkrétan, az adott megállapodás szempontjából kell vizsgálni és a kérdés elbírálásánál általában figyelmen kívül kell hagyni azt, hogy az egyik félnek egyidejűleg másokkal kötött - bár ehhez kapcsolódó - szerződése teljesítésbe mentek-e.

... A gazdálkodó szerv nem mentesülhet a szerződésszegés következményei alól azon a címen, hogy a megrendelővel szemben egy másik gazdálkodó szerv nem teljesítette a kötelezettségét. Ilyen címen tehát - az adott jogviszonyban - a megrendelő az átvételt nem tagadhatja meg, a másik kivitelezővel kötött szerződés teljesítéséig.

... Olykor a szerződés /a tervdokumentáció, a költségvetés stb./ nem tartalmaz kifejezett előírást az építési-szerelési munka minőségi kellei tekintetében, de a megrendelő által kívánt szolgáltatás jellege kétségtelen támpontot ad annak megítélésére. Így pl. a parketta gyalulatlansága másképpen jön figyelembe irodaépület, és másképpen bölcsőde tekintetében. ..." /Kivonat közlés./

5.62 A technológiai szerelési munkák átadása-átvétele

5.621 Az eljárás rendjére vonatkozó jogszabály diszpozitív /megengedő/ jellege

Az átadás-átvételre vonatkozó szabályokat az 1/1968./IV. 22./ KGM-NIM-KPM számú együttes rendelet 28-45. §-ai tartalmazzák.

Kötelező részletszabályokat a jogforrás nem tartalmaz, a felek külön megállapodással az előírásoktól eltérhetnek, és a jogszabályi rendelkezések csak akkor válnak

kötelezővé, ha a felek az átadás-átvétel rendjét szerződésben nem szabályozták.

Felek megállapodása így meghatározza

- azokat a módokat, eljárásokat, amelyekkel a szerződésszerű teljesítés elbírálható /próbaüzem, szavatossági mérések/,
- az átadási-átvételi eljárás /próbaüzem elvégzése/ vezetése melyik fél feladata,
- a teljes berendezés egyes részeire az átadási-átvételi eljárást külön-külön végzik-e el vagy sem,
- az átadási-átvételi eljárás előtti próbákhoz a szükséges üzemanyagot, energiát, nyersanyagot melyik fél biztosítja.

Fentiekből következik, hogy a felek megállapodása hiányában a jogszabály rendelkezései az irányadók, tehát a felek jogait és kötelezettségeit az határozza meg.

5.622 A próbaüzemet megelőző eljárás és vizsgálat

A megelőző eljárás és vizsgálat előkészítő jellegű tevékenység, mivel annak sikeres teljesítése lényegében a zökkenőmentes próbaüzemre való felkészülés.

Az alapfeltételek 35. § /1/ bekezdése a próbaüzemet megelőző eljárás bizonyító jellegére céloz azzal, hogy az alátámasztja a szerelési munka befejezését, valamint a berendezés próbaüzemre alkalmasságát. Egy felszerelt egység a hivatkozott eljárás során részekre bontva kerül kipróbálásra, illetőleg megindításra és csak ezek sikere után képzelhető el maga a próbaüzem. Az egyes berendezések kipróbálását össze kell kötni a megelőző műszaki vizsgálatokkal, melynek során meg kell

állapítani

- hogy az egyes részberendezések teljesítése szerződészerű, azok megfelelnek a műszaki és kiviteli terveknek,
- a próbák és vizsgálatok szempontjából a fennálló követelményeket kielégítik-e vagy sem.

A műszaki vizsgálatok elvégzése után a részberendezést minősítik. Ekkor következik a mechanikus próba, amelynek alapján megállapíthatóvá válik az, hogy a részberendezés alkalmas-e az üzemi próba megkezdésére.

Az üzemi próba nem azonos a próbaüzemmel.

Az üzemi próba során még mindig az egyes berendezéseket kell vizsgálni abból a szempontból, hogy azok a kapcsolódó berendezéssel összefüggésben tartós üzemre alkalmasak-e. Ekkor végzik el a különféle szállítási és ellenőrzési feladatokat is.

A próbaüzem ugyancsak vizsgálja a tartós üzemre alkalmasságot, de már nem egy-egy részegységre vonatkoztatva, hanem a berendezés valamennyi összetartozó egysége tekintetében.

A próbaüzemet megelőző eljárás tapasztalatait jegyzőkönyvezni kell és csak a felmerült hiányok pótlása után kerülhet sor az átadási-átvételi eljárás további fázisaira.

5.623 Próbaüzemeltetés vagy próbaüzem

A próbaüzemeltetés beruházási alapfogalom. A próbaüzem ugyanezen fogalomnak a Technológiai Szerelések Vállalkozási Alapfeltételei által használt változata. Az esetekben folytatják le, amikor

- a beruházás tárgya gép vagy gépek és
- ezek egy adott technológiai folyamatot fizikai egységben látnak el egymáshoz kapcsoltnak vagy

- a hozzájuk kapcsolódó tevékenység technológiai, munkaszervezési szempontból összehangolást igényel.

A próbaüzem célja annak megállapítása, hogy a berendezés összetartozó egységei és maga az egész berendezés képes-e az előírt műszaki feladatok teljesítésére, megfelel-e a szerződés előírásainak és a szabályoknak, valamint a tartós és rendeltetésszerű működtetés követelményeinek.

Szabványok határozzák meg

- időtartamát és
- műszaki feltételeit,

és csak a szabvány hiányában határozhatják meg felek a feltételeket szerződésben.

A próbaüzem időtartama megállapodás hiányában 30 nap, és csak akkor tekintendő érvényesen befejezettnek, ha a meghatározott időtartamon át szolgáltatotta az előírt teljesítményt, lényegesebb üzemzavar nélkül üzemelt és a felek által közösen lefolytatott ellenőrző vizsgálat sikerrel járt. A szavatolt értékek megtartása melletti működést a szavatossági mérések során állapítják meg.

5.624 Felek jogai és kötelezettségei a próbaüzem során

A kapcsolódó fontosabb jogok és kötelezettségek az alábbiak szerint részletezhetők:

Vállalkozó	Megrendelő
1. Köteles az átadási-átvételi eljárás kitűzését kezdeményezni és a vele jogviszonyban álló alvállalat	Vállalkozó kezdeményezése alapján köteles az átadási-átvételi eljárást kitűzni és a vállalkozóval

Vállalkozó	Megrendelő
kozókat és közreműködőket meghívni.	jogviszonyban nem álló egyéb szervezetet meghívni.
2. Ha a berendezés gyártása is tevékenységi körébe tartozik, köteles a szükséges irányító szakismerő személyzetet az átadási-átvételi eljárás egész tartamára biztosítani, továbbá megrendelő kezelő személyzetét a biztonságos üzemszerű kezelésre kioktatni.	Köteles megfelelő képzettséggel és gyakorlattal rendelkező személyzetet biztosítani.
3. Amennyiben rendelkezésére áll, köteles a szükséges különleges műszereket az eljárás során alkalmazni.	Az átadási-átvételi eljáráshoz szükséges különleges műszereket köteles rendelkezésre bocsátani, ha a vállalkozó ilyenekkel nem rendelkezik.
4. A próbaüzem megkezdéséről, sikeres befejezéséről, illetve az annak során észlelt hibákról és hiányokról felek az eljárást követő 8. napon belül közös jegyzőkönyvet kötelesek felvenni. Ebben rögzíteni kell a próbaüzem hiteles voltát, a próbaüzem sikeres befejezésének napját, illetve a megállapított hibákat és hiányokat, valamint az ezek megszüntetésére megállapított határidőket.	
5. A próbaüzem sikeres befejezésével köteles a berendezést átadni.	A próbaüzem sikeres befejezésével köteles a berendezést átvenni.

5.3. Hiánypótlás, műszaki szükségességből elrendelt többlet- és pótmunkák

Az építési-szerelési munkáknál megrendelő nem tagadhatja meg az átvételt a szolgáltatás olyan jellegű hibái miatt, melyek

- jelentéktelenek és
- sem önmagukban, sem más hibákkal összefüggésben, illetve a kijavításukkal járó munkák folytán

A rendeltetésszerű használatot nem akadályozzák.

A technológiai szerelések teljesítése során megrendelőt ugyancsak átvételi kötelezettség terheli,

ha a próbaüzem során olyan kisebb jelentőségű hibákat és hiányosságokat állapítottak meg, amelyek a rendeltetésszerű, állandó és előírt üzemelést nem akadályozzák, a munkavédelmet és egészségvédelmet nem veszélyeztetik és egyébként a berendezés a szerződésben kikötött műszaki feltételeknek, teljesítményértékeknek megfelel.

A jogszabályok a hiba fogalmát nem részletezik, így annak tartalma további vizsgálatot igényel:

Ismeretes, hogy akkor minősül hibásnak a teljesítés, ha az nem szerződésszerű. E fogalmazásból következik, hogy hiba mindaz, ami nem a megállapodás szerinti módon elvégzett munka eredményeként jött létre.

Megállapodás szerint teljesít a vállalkozó, ha a szolgáltatást

- a megszabott helyen és időben
- a megállapított minőség, mennyiség és választék szerint

adja át.

A hiánypótlás építőipari fogalmához a mennyiségi és minőségi szempontok kapcsolódnak.

E kérdést értelmezi az ÉVM Ár- és Pénzügyi Főosztálya a 6512/1969. számú állásfoglalásában:

"A beruházás, valamint a vállalkozási szerződések rendjéről szóló jogszabályok, eltérően a régi jogszabályi meghatározásoktól, a "mennyiségi hiányok" és "minőségi hibák" helyett csupán a "hiba" meghatározását tartalmazzák. A mennyiségi hiányok fogalma tehát a hiba fogalmával azonos.

A javítható minőségi hibák nyilvánvalóan a hiba fogalom egyik kategóriájába tartoznak, lényegében tehát azzal azonosak.

Hangsúlyozni szeretnénk ugyanakkor, hogy az 5/1968. /IV. 6./ ÉVM számú rendelet 26. §-ának helyes alkalmazásánál minden esetben a körülményeknek megfelelően egyedileg kell elbírálni azt, hogy mi minősül jelentéktelen hibának. Nyilvánvaló, hogy jelentéktelen hibának az említett meghatározás szerint csak az minősülhet, amely a részletesen közölt feltételeknek megfelelően a létesítmény rendeltetésszerű használatát nem akadályozza." /Kivonatolva közlés./

Fenti állásfoglalás értelemszerűen a technológiai szerelési munkák esetében is irányadó.

5.631 A hiánypótlási és a szavatossági munkák elhatárolása

A két alapfogalomban az az alapvető közös vonás állapítható meg, hogy a mennyiségi hiányt pótolják vagy a minőséghibás szolgáltatást javítják, függetlenül attól, hogy azt megrendelő, vállalkozó vagy pedig az általuk megbízott harmadik személy végzi.

Azonosság tapasztalható a célzott eredményben is, amely a szerződés szerinti szolgáltatás létrehozásában áll.

Mindkét munka elvégzése határidőhöz kötött, melynek betartásáért a kötelezett felelősséggel tartozik.

A hiánypótlási és szavatossági munkák legélesebben a hiba megállapításának időpontja szerint határolhatók el.

A hiánypótlási munkák elvégzésének szükségessége fogalmilag az építési-szerelési és a technológiai szerelési munkáknál egyaránt az átadási-átvételi eljárásokhoz kapcsolódik.

Ha az előzőekben részletezett feltételek fennállása esetén megrendelő - a ténylegesen fennálló mennyiségi hiányok és minőségi hibák ellenére is - köteles átvenni a szolgáltatást, akkor beszélhetünk a hiánypótlásról, illetőleg hiánypótlási munkáról, melynek elvégzésére és a teljesítést követő átadására vállalkozó köteles.

A szavatossági munka ugyancsak kijavítási tevékenységet jelent és ennyiben feltétlen azonosítható a hiánypótlási munkákkal, azonban eltér abban, hogy nem az átadási-átvételi eljáráshoz kapcsolódik, hanem annak befejezését követő időszakhoz, amikor az átvett mű olyan hibái jelentkeznek, melyek az átadásakor még nem voltak megállapíthatók.

5.632 A hiánypótlási munkák rögzítése

A jogi szabályozás a megrendelői átvétel kötelező előírása esetén előírja a hibák jegyzőkönyvi feltüntetésének kötelezettségét is.

A vállalkozási alapfeltételek 23. § /6/ bekezdése szerint:

"A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni a hibákat, a hibákra eső költségvetési összeget, a megrendelő által érvényesíteni kívánt szavatossági igények megjelölését, valamint a vállalkozó /alvállalkozó/ előbbiekkel kapcsolatos nyilatkozatát.";

míg a technológiai szerelési alapfeltételek 40. § /1/ bekezdése szerint:

"A próbaüzem ... során észlelt hibákról és hiányokról felek az eljárást követő 8 napon belül közös jegyzőkönyvet kötelesek felvenni. Ebben rögzíteni kell a ... megállapított hibákat és hiányosságokat, valamint az ezek megszüntetésére megállapított határidőket."

5.633 Hiánypótlási munkák elvégzése és átadása-átvétele

Az építési-szerelési munkák elvégzésének módja tekintetében az alapfeltételek külön előírásokat nem tartalmaznak. Nem vitás azonban az, hogy a feleknek az általános polgári jogi alapelvek szerint együtt kell működniük a szolgáltatás teljesítése során, vagyis a kijavítási munkáknál is.

Ez annál is inkább szükséges, mert a hiánypótlási munkát határidőre kell teljesítenie vállalkozónak, melynek elmulasztása kötbérfizetési kötelezettségének, illetve kártérítési felelősségének beállítását eredményezheti.

Felmerül az a kérdés, hogy milyen következményekkel jár az, ha az együttműködési kötelezettségét a megrendelő szegi meg.

E probléma megoldásában a KGD 1147. számú jogesetében közölt álláspont az irányadó:

"A kivitelező kijavítási késedelme nem állapítható meg arra az időre, ameddig az építtető a kijavítási munkák végzéséhez a munkaterületeket nem adta át."

"... kétségtelen, hogy az építtetőt mindvégig - tehát a szavatossági kijavítási munkák idejében is - terheli az a kooperációs kötelezettség, hogy a kivitelező munkáját a maga részéről munkaterület biztosításával elősegítse, vagyis a kijavítási munkát ne akadályozza. Ha tehát a kivitelező azért nem tudja a kijavítást elvégezni, mert ezt az építtető munkaterület rendelkezésére bocsátásának elmulasztása által akadályozta, a kivitelező késedelmének időtartamából le kell vonni azt az időtartamot, mely az építtető akadályozó magatartására vezethető vissza." /Kivonatos közlés./

A hivatkozott jogeset a kijavításról általában beszél és nem részletezi külön azt, hogy a hiánypótlási munkákat is ide kívánja-e sorolni, de értelemszerűen ez alkalmazandó a hiánypótlás során is.

A hiánypótlási munkák elvégzését követően újra átadási-átvételi eljárásra kerül sor, melynek szabályait a szavatossági munkákról szóló fejezet részletezi.

5.64 Többletmunka és pótmunka

A többletmunka és pótmunka elvégzésének szükségesége mind az építési-szerelési munkáknál, mind pedig a technológiai szerelési munkáknál igen gyakran felmerül.

A többletmunka esetében olyan munka elvégzéséről van szó, melyet a kivitelezés során vállalkozónak el kell, illetőleg el kellett végeznie, hiszen az már az alapvető műszaki bizonylatban, a kivitelezési tervdokumentációban is szerepel. Fentiekből az következik, hogy amennyiben a kivitelezés során a vállalkozó megállapítja azt, hogy a munka egy részének költségvetési fedezete nincs, bár azt köteles a tervszerinti kivitelezés és így a szerződés szerinti teljesítés érdekében elvégezni, a többletmunka elvégzését nem tagadhatja meg.

A pótmunka a tervezés során a kivitelezési tervdokumentációból vagy a tervezés hibája miatt kimaradt, vagy pedig olyan munka, amelynek szükségessége csak a későbbiek során merült fel akár tervezési vagy kivitelezési hibától teljesen függetlenül, akár a megrendelői elképzelések változása miatt.

Jellegéből adódik az is, hogy annak elvégzésére a vállalkozó csak akkor köteles, ha a felek erre újabb szerződést kötnek vagy az alapszerződést módosítják.

A vállalkozói díj felszámíthatósága tekintetében az előzőekből következik, hogy a pótmunkáért a megrendelő köteles díjat fizetni, míg a többletmunkánál erre nem minden esetben kerül sor.

A többletmunka és pótmunka felmerülése - külön szerződésmódosítás hiányában is - befolyásolhatja a szerződésszerű teljesítést, nevezetesen a határidőre történő megvalósítást. Így felmerülésük esetén a felek gyakran módosítják a teljesítési határidőt is.

Felmerül az a probléma is, hogy az építési-szerelési munka átadása-átvétele alkalmával felmerülő pótmunkákra ki köthet a felek részéről szerződést.

Az építési jogszabályok több helyen különféle szempontok szerint az építésvezetői feladatkörbe sorolják a kivitelező helyszíni képviselőt megrendelővel szemben, míg a műszaki ellenőr megrendelő nevében jár el a vállalkozóval szemben alkalmazott intézkedései során.

E szabályokból azonban mégsem következik az, hogy jogkörük kiterjed a szerződéskötésre is, melyet a KGD gyakorlat 1003. számú jogesete az alábbiak szerint részletez: "Építési-szerelési munka átadása-átvétele alkalmával a műszaki ellenőr és az építésvezető - külön fel-

hatalmazás nélkül - nem köthetnek érvényes szerződést az utólag szükségessé vált pótmunkákra." /Kivonatos közlés./

A jogeset tehát a képviselői jogkörön túlmenően, melyet jogszabály biztosít, további feltételként külön felhatalmazást ír elő a pótmunkákra vonatkozó szerződéskötéseknél.

A technológiai szerelések alapfeltételei nem határozzák meg a többlet és pótmunka fogalmát.

Nyilvánvaló, hogy ezekkel összefüggésben az építési-szerelési munkáknál előadott szempontok a technológiai szerelési munkáknál is irányadók.

Ezt látszik alátámasztani az is, hogy az alapfeltételek 26. §-a szerint a technológiai vállalkozási szerződés megkötése már önmagában, a felmerült többletmunkák vállalásának kötelezettségét is jelenti, ha annak elvégzése az üzemelés érdekében szükséges, illetve az üzemeltetéssel összefügg.

Ugyancsak az előadottakat alapozza meg az is, hogy pótmunka esetén a szerződést módosítani kell, vagyis vállalkozó csak akkor köteles azt elvégezni, ha a szerződésmódosításra sor kerül.

5.65 Szavatossági munkák

5.651 Szavatossági jogok és munkák fogalmának kapcsolódása

A szavatossági munkák fogalma csak akkor érthető meg, ha azokat a szavatossági jogokkal és kötelezettségekkel összefüggésben vizsgáljuk. Az építési-szerelési és a technológiai szerelési munkák átadása-átvétele során készítendő jegyzőkönyvben fel kell tüntetni a megállapított hibákat és a megrendelő által érvényesíteni kívánt szavatossági igényt.

Ha az építményt megrendelő jogszabályi rendelkezés alapján köteles átvenni - értve ez alatt az olyan hibás teljesítés esetét, amely a rendeltetésszerű használatot nem akadályozza - akkor a hibát a vállalkozó a hiánypótlás keretében szünteti meg.

Ha az átadás-átvétel korábban megtörtént, megrendelő az építményt már használja és eközben tűnik ki a teljesítés hibás volta, csak kijavításra kerül sor, amelynek során a megrendelő szavatossági jogot érvényesít, a vállalkozó pedig köteles a szavatossági munkát elvégezni.

Az előadottakból is következik, hogy elsődlegesen a szavatossági jogok fogalmát kell tisztázni ahhoz, hogy a szavatossági munkák tartalmi elemei, szabályai, követelményei megismerhetőkké váljanak.

5.652 Szavatosság az építési-szerelési munkánál

A szavatossági jogokat és kötelezettségeket a 44/1967. /XI. 5./ Korm. számú rendelet és az Építési Alapfeltételek tartalmazzák, részletezve a Ptk mint legfelsőbb szintű jogszabály rendelkezéseit.

E jogok és kötelezettségek eltérőek attól függően, hogy a szolgáltatás a rendeltetésszerű használatra alkalmas-e vagy ezt a kijavítással sem lehet biztosítani, tehát a szolgáltatás alkalmatlan.

Szavatossági jogok és kötelezettségek rendeltetésszerű használatra alkalmas szolgáltatás esetében

Megrendelő	Vállalkozó
1. Szavatossági igényként a munka kijavítását követően	Vagy elvégzi a kijavítást, vagy helyette újra elkészíti

Megrendelő	Vállalkozó
telheti, ha a hiba aránytalanul nagy költség nélkül kijavítható.	ti a munkát, feltéve, hogy ez utóbbi esetben megrendelőnél nem következne be az érdekmulas.
2. Csak díjleszállítást követelhet, ha a hibát egyáltalán nem vagy csak aránytalanul nagy költséggel lehet kijavítani.	Vagy elfogadja a csökkentett díjat, vagy pedig a munkát újból elvégzi, feltéve, hogy ez utóbbi esetben megrendelőnél nem következik be az érdekmulas.
3. Díjleszállítást igényelhet akkor is, ha a munka kijavítása után is csökkent értékű marad.	Jogosult a díjleszállítási igényt elfogadni vagy e helyett a munkát újból elvégezni.
4. Jogosult a hibát kijavítani vagy mással kicvittatni, ha azt a vállalkozó megfelelő határidőben nem vállalja, vagy vállalta ugyan, de azt határidőben nem végezte el.	Köteles a javítási költségeket megfizetni.

Alkalmatlan szolgáltatás esetén a megrendelő elállhat, ha a hiba megfelelően nem javítható ki, míg a vállalkozó ezt vagy tudomásul veszi, vagy felajánlhatja a munka újbóli elvégzését.

Az előzőek szerint részletezett szavatossági jogokkal és kötelezettségekkel kapcsolatosak az alább ismertetett jogesetek.

Gyakran előfordul, hogy a vállalkozó teljesítése hibás és amikor megrendelő szavatossági jogát érvénye-

síve a kijavítást kéri, arra hivatkozik, hogy a szükséges kapacitás hiányában azt nem vállalja, arra nem képes.

Ilyen esetben kétségtelenül megilleti a megrendelőt az a jogosultság, hogy a vállalkozó költségére a hibát maga javítsa vagy azt mással javíttassa. Ez a jogosultság azonban nem jelenti azt, hogy a vállalkozó vállalásának hiányában köteles ezt a megoldást alkalmazni, mert a Döntőbíráskodás 1969. évi 9. számában megjelent és ma is irányadó 1461. számú jogeset figyelembevételével a munka elvégzését is követelheti, mivel "A kijavítási munka elvégzése nem tagadható meg kapacitáshiány címén".

"... A kivitelezőnek a kapacitást minden körülmények között meg kell teremteni arra, hogy szerződéses esetén a szavatossági, kijavítási munkákat elvégezze." /Kivonatos közlés./

A joggyakorlat során vitás kérdés gyakran az is, hogy ha a javítási költség meghaladja azt az összeget, melyért a hibásan teljesítő kötelezett a szavatossági munkát elvégezhetne volna, úgy a megrendelő abban az esetben, ha a munkavégzéssel más jogi személyt bízott meg, átháríthatja-e a többletköltséget.

Irányadó utmutatást tartalmaz e kérdésben is a KGD joggyakorlata, az 1191. számú jogesetében. "Ha a szolgáltatás tárgyának hibáját a megrendelő jogszerűen más vállalattal javíttatja ki és bár a javítási költség több, mint amennyiért a kötelezett javította volna meg a hibás terméket, a javítás teljes költsége - szavatossági felelőssége alapján - kötelezettre áthárítható." /Kivonatos közlés./

Az ismertetett jogesettel összhangban jelent meg a

Döntőbíráskodás 1970. évi 4. számában az 1537. számú jogeset. "Az építtető teljes költségtérítést követelhet olyan kijavítási munka fejében, amelyet a szavatossági felelősséggel tartozó kivitelező helyett végez vagy végzett el."

Megrendelőt nem terheli az a kötelezettség, hogy a szavatossági jogainak gyakorlása során csak az először választott jogával élhet és azt nem változtathatja meg, illetőleg a jogszabály biztosítja számára azt a jogot, hogy egyidejűleg egymás mellett több szavatossági jogát jelölje meg.

Az 1194. számú jogeset szerint: "A Gazdasági Döntőbizottság - megrendelő kérelmétől eltérően - díjleszállítás helyett kijavításra kötelezheti kivitelezőt."

"... Amennyiben az építtető a szavatossági igényt helytelenül ... jelölte meg, ... helyette a Döntőbizottság a létesítmény konkrét rendeltetésének, céljának leginkább megfelelő szavatossági formát alkalmazhatja." /Kivonatos közlés./

A KGD joggyakorlásának 1195. számú jogesete pedig kifejezetten előírja azt, hogy "építési-szerelési munkánál kijavítás és díjleszállítás együttesen is alkalmazható" /kivonatos közlés/.

5.653 Szavatosság a technológiai szerelési munkáknál

A technológiai szerelési alapfeltételek a vállalkozási szerződés szabályai szerint meghatározott szavatossági jogokon túlmenően csak az alkalmatlan szolgáltatás esetében tartalmaznak külön előírásokat.

E szabályok az alábbiak szerint foglalhatók össze:

A megrendelő kijavítást vagy díjleszállítást követelhet, ha a szolgáltatás az átadáskor nem szerződés-

szerű. Ha a vállalkozó a kijavítást megfelelő határidőben nem vállalja vagy nem végzi el, a hibát maga kijavíthatja, vagy mással kijavíttathatja, a vállalkozó költségére.

A vállalkozót megilleti az a jog, hogy a kijavítás vagy díjleszállítás helyett újból elvégezheti a munkát, kivéve, ha a megrendelőnek a teljesítés, a befejezési időpont miatt már nem állna érdekében, vagyis bekövetkezne az érdekmulás.

Az alapfeltételek e megrendelői jogokon túlmenően további szavatossági jogot biztosítanak a megrendelőnek:

"A megrendelő követelheti a teljes szolgáltatás uj-ra való elvégzését, ha a kijavítással és a vállalkozó által felajánlott árengedménnyel /díjleszállítással/ nem biztosítható a megrendelő számára az a gazdasági eredmény, amely a szerződésszerű teljesítés esetén is biztosítható lett volna." /Technológiai Szerelések Vállalkozási Alapfeltételei 50. §./

Összegezve az előadottakat, a szavatossági jogok közül az egyik megrendelői jogosultság a kijavítási munka követelése, amelyet a vállalkozó szavatossági munka elvégzésének keretében teljesít.

5.654 Szavatossági jogok elévülése

A kijavítás - mint szavatossági jog - keretében a megrendelő az elévülési időn belül követelheti a vállalkozótól a szavatossági munka elvégzését. Ha az elévülés bekövetkezik, akkor a hiba tényleges fennállása esetén sem érvényesítheti igényét.

A szocialista szervezetek a szavatossági jogokat egymással szemben

- rendeltetésszerű használatra alkalmas szolgáltatásnál 1 éven belül,
- alkalmatlan szolgáltatás esetén 3 éven belül

gyakorolhatják.

Az elévülési szabály alkalmazása alapvetően abban tér el a jogvesztő határidőtől, hogy amíg a jogvesztő határidő esetében elegendő az időtartam vizsgálata, addig az elévülésnél eleve felmerül a nyugvás és megszakadás kérdése, melynek az építőipari ágazaton belül különös jelentősége van.

A Gazdasági Kollégium 10. állásfoglalása a szavatossági igényérvényesítés akadályai, továbbá az elévülés nyugvása esetén irányadó szabályokat tartalmaz az alábbiak szerint.

"Szocialista szervezetek egymás közötti szállítási, vállalkozási ... szerződéseik körében a szavatossági igény - amennyiben a jogosult azt menthető okból nem tudja érvényesíteni - az akadály megszűnésétől számított 3 hónapon belül akkor is érvényesíthető, ha az elévülési idő már eltelt vagy abból 3 hónapnál kevesebb volna hátra."

"... a szocialista szervezetek egymás közti szerződéseire vonatkozó jogszabályok a szavatossági igények érvényesítésére megállapított határidőket a Ptk-tól eltérően elévülési időként szabályozzák, felmerül az a kérdés, vajon megfelelő esetekben az elévülés nyugvása bekövetkezhet-e.

Az egyes szerződésekre vonatkozó ... jogszabályok erre nézve nem rendelkeznek ugyan, de valamennyi tartalmaz olyan kitételt, amely szerint az általuk nem szabályozott kérdésekben a polgári jog megfelelő szabályait

kell alkalmazni ... ha a jogosult a követelést menthető okból nem tudja érvényesíteni, az akadály megszűnésétől számított 1 éven belül a követelés akkor is érvényesíthető, ha az elévülési idő már eltelt vagy abból 1 évnél kevesebb volna hátra ... az elévülés nyugvásának lehetősége nem vitatható ... az igénynek az elévülés nyugvása után történő érvényesítésére nyitva álló határidőt, az elévülési időnél rövidebb tartamban kell meghatározni ... a Ptk, ... az 1 éves elévülés alá eső pénzkövetelés érvényesíthetőségét az akadály megszűnésétől számított 3 hónapra korlátozza, ezt az időt a szavatossági igény nyugvás utáni érvényesítésére is irányadónak lehet tekinteni." /Kivonatos közlés./

Ez az állásfoglalás a megrendelői jogokat kiszélesíti, ugyanis így pl. alkalmatlan szolgáltatás esetén a 3 éves elévülési határidő szinte beláthatatlan időtartammal meghosszabbodhat.

Az állásfoglalás nem tekinthető közismertnek, ugyanis a vállalatok általában elegendőnek szokták tartani az álláspontjuk kialakítása előtt annak a vizsgálatát, hogy az átadás-átvétel óta eltelt-e az 1, illetőleg 3 év, és többnyire figyelmen kívül hagyják az elévülés nyugvásának és megszakadásának lehetőségét.

A kivitelezési munkákat rendszerint generálkivitelező koordinálja, aki részére gyakran korábban szolgáltat az alvállalkozó, mint amikor az az egész építményt átadja a megrendelőnek.

Az elévülési szabály szerint - ha a jogszabály kivételt nem alkalmazna - előfordulhatna az az eset, hogy a generálkivitelező szavatossági kötelezettsége beállna, míg a hibás teljesítésért ténylegesen felelős alvállalkozó mentesülne a szavatossági munkák elvégzése alól.

Jogszabályi kivétel azzal oldja meg ezt a helyzetet, hogy az 1, illetve 3 éves határidő lejártá esetén a generálkivitelező az alvállalkozója ellen attól a naptól számított 30 napon belül támaszthat szavatossági igényt, amelyen tudomására jutott az, hogy a megrendelő az igényét a bíróság előtt érvényesítette.

A technológiai szerelésnél a szavatosság kezdő időpontja az építési-szerelési munkákhoz hasonlóan, az átadási-átvételi eljárás sikeres befejezésének napján kezdődik. Rendeltetésszerű használatra alkalmas szolgáltatás esetén 6 hónapig, míg alkalmatlanság esetén 3 évig érvényesítheti megrendelő szavatossági igényeit. Természetesen ebben az esetben is irányadó az elévülés nyugvása és megszakadására vonatkozó kollégiumi állásfoglalás.

5.655 A szavatossági javítás módja

Az építési-szerelési munkák hibás teljesítésének következményeként, ha a megrendelő a kivitelezőtől kijavítást kér mint elvégzendő szavatossági munkát, felmerül annak kérdése, hogy a javítás módját a kivitelező maga választhatja-e meg vagy e kérdésben döntési joggal a megrendelő rendelkezik.

Helyes értelmezés szerint a vállalkozó a megrendelő utasításai alapján köteles eljárni a szerződés teljesítése során, így tehát a kijavítást célzó szavatossági munkáknál is.

Kérdéses azonban az utasítási jog terjedelme. Ennek természetesen korlátai vannak és így pl. nem határozhatja meg a vállalkozói eljárást abból a szempontból, hogy az milyen munkamenet szerint dolgozik, és legfőképpen nem boríthatja fel a szolgáltatásnak és ellenszolgáltatás-

nak a szerződés szerinti egyensúlyát. Így vállalkozó az eredeti tervdokumentációnak megfelelően jogosult a hiba kijavítására.

Bonyolultabbá válik a helyzet, ha az eredeti dokumentáció alapján a javítás már lehetetlenné vagy célszerűtlenné vált, pl. az építmény más részét is le kellene bontani a javítás biztosítása érdekében.

Ebben az esetben a javítás módját általában a felek külön megállapodásban rögzítik, melyben kitérnek arra is, hogy az esetlegesen felmerülő magasabb költségeket ki viseli.

A problémákat tovább fokozza, ha felek nem tudják megtalálni önmaguk a legcélszerűbb megoldást. Ilyenkor helyes kölcsönös megállapodás alapján a szakértő igénybevétele.

Ha a fenti módon nem jön létre közöttük megállapodás, akkor peres eljárás során a bíróság dönt.

A Gazdasági Kollégium Tanácselnöki Értekezlete 7/1973. számú állásfoglalása szabályozza a bíróságok eljárása során kötelezően figyelembeveendő szempontokat az alábbiak szerint:

"Az építési szerződések körében a hibás szolgáltatás kijavítását a gazdasági perben eljáró bíróság a kijavítás módjának közelebbi megjelölése nélkül rendeli el. A bíróság a kijavítás elrendelésén kívül annak módja tekintetében - a szükséges szakértői bizonyítás alapján - abban az esetben határozhat, ha az eredeti tervdokumentációnak megfelelő kijavítás lehetetlen vagy célszerűtlen volna, és a felek a kijavítási módban nem tudnak megegyezni. Aránytalanul nagy költséggel járó kijavítási módot azonban a bíróság sem határozhat meg."
/Kivonatos közlés./ - 348 -

5.656 A kijavítás költségei

A kijavítás költségeinek kérdése részben már a szavatossági jogok és kötelezettségek részletezése során ismertetésre került.

A kérdés jelentőségénél fogva azonban külön ki kell térni tervdokumentációtól eltérő, költségesebb módon elvégzett kijavítás kérdésére.

A Gazdasági Kollégium Tanácselnöki Értekezletének állásfoglalása 76/1973. szám alatt jelent meg, mely rögzíti az idevonatkozó legfontosabb elvi szempontokat:

"Ha a hibás vállalkozói szolgáltatás szavatossági kijavítása csak a szerződéstől /tervdokumentációtól/ eltérően és ennek folytán költségesebb módon végezhető el, a bíróság a megrendelőt - kivételesen - csak abban az esetben kötelezheti többletköltség megtérítésére, ha a kivitelező a kijavítással olyan munkaeredményt hoz létre, amelyet a szerződésbe - annak eredetileg helyes megkötése esetén - szolgáltatásként, ellenértékét pedig a költségvetésbe fel kellett volna venni."

"... A kérdés megítélésénél abból kell kiindulni, hogy a költségek emelkedése általában a kijavítás szükségessé válásának, végeredményben a hibás teljesítésben jelentkező szerződésszegésnek a következménye, így azt mint vagyoni hátrányt, a szerződésszegő vállalkozónak kell viselnie, a megrendelőre nem háríthatja át. ... Előállhat azonban olyan helyzet, amikor a hibás teljesítéssel kapcsolatban az válik nyilvánvalóvá, hogy a kijavítást a szerződés /a tervdokumentáció/ eredeti előírásainak megfelelően nem lehet elvégezni, mert az így kijavított vállalkozói szolgáltatás nem felel meg a megrendelő szükségleteinek, a kijavítás az eredeti formában felesleges, célszerűtlen, sőt egyenesen káros lenne.

Lehetséges, hogy a felek - e helyzetet felismerve - maguk megállapodnak a kijavítás eltérő, költségesebb módjában. ... Ilyen megegyezés hiánya esetén a bíróságnak ... kell határoznia. ... A döntésnél továbbra is első-sorban a felelősségi elemek érvényesülnek, tehát a ki-induló pont változatlanul az, hogy a hibás teljesítés vagyoni következményeit a szerződésszegő vállalkozónak kell viselnie, vagyis, hogy részére a szavatossági helytállás körében végzett kijavítási munkáért ellenérték nem jár. Abban a kivételes helyzetben azonban, amikor a vállalkozó a kijavítás által a szolgáltatást a megrendelő valódi szükségleteinek kielégítésére teszi alkalmassá, vagyis annak szerződési érdekét valósítja meg és ezáltal olyan többletszolgáltatást nyújt, amely a megrendelő oldalán vagyoni előnyként jelentkezik, a szavatossági helytállás és a jogalap nélküli gazdálkodás elhatárolása válik szükségessé. Nem hagyható figyelmen kívül ugyanis, hogy a vállalkozónak - az előbbieken többször kiemelt - szavatossági helytállása csak az egyenérték-egyensúly helyreállításának határáig terjed. Ezen túl a megrendelő olyan magasabb értékhez jut, amelyet a szerződés szerinti ellenérték nem fedez, holott azt a szerződés helyes megkötése esetén a szolgáltatás és az ellenérték meghatározásánál figyelembe kellett volna venni. Az ilyen vagyoni előnyt pedig - mint jogalap nélküli gazdálkodást - a megrendelőnek a Ptk. 361. §-ának /1/ bekezdése szerint a vállalkozó részére vissza kell térítenie." /Kivonatos közlés./

5.657 A szavatossági munkák lebonyolításának vállalati rendszere

A szavatossági hibák jelentkezése magával hozza és kötelezővé teszi a javítási munkák elvégzését, mely

Előrelmszerűen többletköltségeket eredményez és így a kötelező vállalat gazdasági tevékenysége során, mint eredményrontó tényező jelentkezik.

Ebből következik, hogy rendkívüli jelentőséggel bír az, hogy a kivitelező a javítás szabályait rögzíti. Természetesen az egyes vállalatok a költségek elszámolását a jogszabály keretei között különböző módon rendezik, illetve ezalatt a lebonyolítás rendszerének megszervezését és annak eltérő vonásait.

Célszerűnek látszik az, hogy az építésvezetőség vagy főépítésvezetőség a szavatossági munka felmerülését jelentsse a termelési osztálynak és egyben részletes előkalkulációt készítsen a várható költségekről.

A költségek indokoltságát a vállalat központja vizsgálja felül és adjon munkaszámot a szavatossági munka vállalása esetén.

Ezt követően a munkaszámot meghatározó osztálynak, - amely általában a termelési osztály - a javítási munka felmerüléséről értesítenie kell az érintett vállalati egységeket, pl. anyaggazdálkodási, szállítási, pénzügyi és számviteli osztályt stb., továbbá közölnie kell azt is, hogy milyen összegű költség merül fel, melyik főépítésvezetőség, építésvezetőség terhére.

A kivitelezők a javítási költségeket az "elkülönített költségek" számlacsoportban tüntetik fel, függetlenül attól a tényről, hogy a szavatossági munkát a vállalat maga végzi el vagy azt alvállalkozóval végezteti el.

A számviteli osztály a felmerülő tényköltséget munkaszámonként tartja nyilván, külön-külön részletezve az anyagköltséget, fuvarozási és rakodási költséget, köz-

vetlen munkabért, szociális költséget, gépköltséget és építésvezetőségi általános költséget.

A külön-külön történő nyilvántartás azt biztosítja, hogy az év végi kiértékelés során az érintett egység éves nyereségtömegéből levonhatóvá válik a javítási költség összege.

5.7 Fegyelmi és kártérítési ügyek

5.7.1 Az építőipari dolgozók jogai és köteleességei

Az építőipari dolgozók jogait és köteleességeit, a munkavégzésük szabályait a Munka Törvénykönyve szabályozza.

A Munka Törvénykönyvének keretein kívül, az építőipari sajátosságokra és a vezetői feladatokra figyelemmel további részlet szabályokat tartalmaz az építőipari munkahelyek vezetőinek jogait és köteleességeit meghatározó 12/1975. /VIII. 22./ ÉVM számú rendelet.

Az építésvezető jogait és kötelezettségeit az 5.31 pont részletesen tartalmazza. E szabályokon túlmenően még a következőkre kell felhívni a figyelmet.

A főépítésvezető több építésvezető munkáját közvetlenül irányítja és ellenőrzi. Indokolt esetben az építési munkahely közvetlen vezetésével főépítésvezető is megbízható, mely esetben jogállása az építésvezetőjével azonos.

Termeléssel kapcsolatosan az építésvezetőség dolgozói részére utasítást csak az építésvezető útján, sürgős esetben pedig utólagos tájékoztatása mellett lehet adni.

Az építőipari munkákat és munkásokat közvetlenül a munkavezető /művezető/ irányítja. Nagyobb építkezéseken

több munkavezető irányításával főmunkavezető bízható meg. A főmunkavezető és munkavezető az építésvezetők irányítása alatt áll.

A munkavezetők és főmunkavezetők tevékenységi köreikben gondoskodnak a vezetésük alatt álló munkarészlegekben belül a munka elosztásáról, az utalványozásról, a munkahely előkészítéséről, valamint az anyagok és munkaeszközök helyes elosztásáról. Operatív irányítóként biztosítják a kiviteli terveknek megfelelő gazdaságos kivitelezést, a műszaki, biztonsági, balesetelhárítási és egészségvédelmi rendelkezések betartása mellett. Mindezek mellett gondoskodnak az irányításuk alatt dolgozók folyamatos ellenőrzéséről.

A főépítésvezető, az építésvezető, a főmunkavezető, valamint a munkavezető jogait és kötelezettségeit teljes részletességgel az ügyrend, illetve a szervezeti és működési szabályzat tartalmazza.

5.7.2 Fegyelmi vétség fogalma

A munkavégzés során különféle hibák jelentkezhetnek, melyeket általában a feladatok nem megfelelő ellátása idéz elő. E hibalehetőségek részletes felsorolása kezdve a kivitelezési hibáktól a határidő elmulasztásáig stb., lehetetlen.

A jelentkező nehézségek részben objektív okokra - értve ezalatt egy adott vállalat dolgozóitól független okokat -, részben pedig a vállalatban belüli hibákra, közelebbről egy-egy feladat nem megfelelő ellátására, vagyis kötelezettségszegésre vezethetők vissza.

Kötelezettségszegés következik be, ha a dolgozó az előzőekben részletezett és a Munka Törvénykönyvében rögzített előírásokat megszegi.

Az előírások megszegése önmagában még nem fegyelmi vétség, mert a fegyelmi vétség fogalma és a kötelezettség-szegés csak akkor fedi egymást, ha a dolgozót a kötelezettség-szegésben vétkeesség terheli.

A Munka Törvénykönyve nem határozza meg a vétkeesség fogalmi elemeit. A vétkeességi elem a dolgozó szubjektumában jelentkezik és két esete lehetséges: ha a dolgozó a munkaköréből adódó kötelezettségeit szándékosan vagy gondatlanul szegi meg.

Szándékosság esetén a dolgozó előre látja cselekményének vagy mulasztásának következményeit, mégis elköveti azt.

A dolgozó gondatlan magatartása akkor nevezhető vétkeességnek, ha elvárható gondosság mellett a kötelezettség-szegést megvalósító cselekmény felismerhető lett volna.

Az előzőek szerint fegyelmi vétség tehát csak akkor állapítható meg, ha a dolgozó a munkaviszonyából eredő kötelezettségét megszegte és ez a terhére felróható, vagyis vétke. Minden olyan esetben, amikor a kötelezettség-szegés csak önmagában áll fenn és ez a dolgozónak nem róható fel, mert a vétőképesége az adott esetben kizárt, a fegyelmi felelősségrevonásnak és a fegyelmi vétség megállapításának nincs helye.

5.73 Fegyelmi felelősség és a fegyelmi eljárás

A fegyelmi felelősség szabályait a Munka Törvénykönyve IV. része szabályozza. Meghatározza többek között a

- fegyelmi büntetéseket,
- a büntetések hatályát,
- a fegyelmi eljárás lebonyolításának eljárási szabályait,
- a felfüggesztést és annak feltételeit,

- a fegyelmi eljárás mellőzésével kiszabható büntetést,
- az elévülési szabályokat.

Magának az eljárási szabályoknak a részletezése jelen munka keretében nem szükséges, ezért csak néhány olyan részletszabály elemzésére kerül sor, amelyet tapasztalatok szerint gyakran félreértenek, illetőleg helytelenül alkalmaznak:

A dolgozó köteles munkahelyén kívül is munkaköréhez méltó magatartást tanúsítani /Mt. 36. § /2/ bekezdés/.

A fegyelmi jogkör gyakorlójának a dolgozót személyesen meg kell hallgatnia /Mt. 56. § /1/ bekezdés/.

Gyakran előfordul, hogy a fegyelmi jogkör gyakorlója a meghallgatás lebonyolításával mást bízik meg és csak annak befejezése után kerül sor a dolgozó előtte történő megjelenésére és a személyes meghallgatásra.

Lehetséges az is, hogy végül a személyes meghallgatásra már nem kerül sor és a jogkört gyakorló csak a rendelkezésre álló írásbeli adatok, bizonyítékok alapján dönt.

A korábbi évek joggyakorlata, a személyes meghallgatás elmulasztása esetén a fegyelmi határozatot érvénytelennek tekintette és a vállalatokat új eljárásra utasította.

E gyakorlattal gyökeresen szakított a Munkaügyi Kollégium Tanácselnöki Értekezletének 2/1973. számú állásfoglalása.

"Ha a fegyelmi jogkör gyakorlója a dolgozót az Mt. 56. §-ának /1/ bekezdésében foglalt rendelkezés ellenére szabályosan nem hallgatta meg, holott erre lehetősége volt, ez a mulasztás nem nyújt alapot a fegyelmi határo-

zatnak hatályon kívül helyezésére." /Kivonatos közlés./

E döntés azon alapul, hogy sérelmes határozat esetén a benyújtott panaszt elbíráló Munkaügyi Döntőbizottságnak, majd ezt követően a bíróságnak is módja van a tényállás megállapítására és a való tényállás alapján érdemi határozat hozatalára, és így a fegyelmi jogkör gyakorlójának mulasztását, a jogorvoslati fórumok az eljárások során pótolhatják.

5.731 Több dolgozó által együttesen elkövetett fegyelmi vétség elbírálása

Az Mt. fegyelmi eljárásról szóló részében a "dolgozó" szót egyesszámban használja. Az Mt. 56. § /1/ bekezdés 1. mondat szerint a fegyelmi büntetést a vállalat fegyelmi eljárás alapján, indokolt írásbeli határozattal szabja ki.

Általában valamennyi gazdálkodó egység egyértelműen a több dolgozó közös fegyelmi vétsége esetén a felelősségrevonást ugyanazon eljárás keretében alkalmazza. Eltérő azonban a gyakorlat az egymással összefüggő elkövetési magatartások elbírálását tartalmazó határozatok tekintetében, amennyiben a fegyelmi jogkör gyakorló döntésüket egy, illetve külön-külön határozatba foglalják.

Valamennyi szempont figyelembevételével célszerű a több dolgozóra kiszabott fegyelmi büntetést egy határozatban kiadni, ugyanis így nemcsak az ügyek összefüggése állapítható meg, hanem az elmarasztalt vagy esetleg felmentett dolgozók is megismerik az ügyben érintett munkatársaik szerepét és mind a nevelőhatás, mind pedig a visszatartó erő fokozottabban érvényesülhet.

5.732 A munkaviszony megszüntetése a fegyelmi eljárás befejezése előtt

Gyakori az az eset, amikor a dolgozó fegyelmi vétséget követ el, az elévülési időn belül ellene megindul a fegyelmi eljárás és annak befejezése előtt a dolgozó a munkaviszonyát megszünteti. Egyoldalú és azonnali hatályu munkaviszony megszüntetése esetén a dolgozó munkakönyvébe a "kilépett" bejegyzést kell a munkaviszony megszűnésének módjaként bejegyezni, tehát azt, amelyet fegyelmi elbocsátás esetén is alkalmaznának.

Probléma jelentkezik akkor, ha a dolgozó fegyelmi eljárás alatt szabályosan, pl. felmondással szünteti meg a felelősségre vonó vállalatnál fennálló munkaviszonyát. Ilyen esetekben vitássá válik az, hogy a fegyelmi eljárás befejezése után, a már más vállalatnál elhelyezkedett dolgozónak kiadható-e a fegyelmi határozat vagy sem. Gyakorlatilag a határozat kiadása akadályba ütközik minden olyan esetben, amikor olyan fegyelmi büntetést kívánnak alkalmazni, mely csak a jogkört gyakorló vállalatnál hajtható végre, pl. áthelyezés, elbocsátás. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy már a dolgozó munkakönyvébe bejegyezték a munkaviszony megszűnését, az új vállalat alkalmazását, tehát értelmetlen és megvalósíthatatlan lenne a régi vállalaton belüli áthelyezés későbbi bejegyzése.

A fegyelmi jogkört gyakorló az eljárást a lehető legrövidebb időn belül köteles lebonyolítani és kiadni a határozatot. E szabály maradéktalan betartása mellett is előfordulhat az az eset, amikor a rövid felmondási idejű dolgozó munkaviszonya előbb szűnik meg, mint mielőtt a határozatot ügyében kiadhatnák, tehát saját cselekményével a fegyelmi büntetés elmarasztaló hatása alól

ki tudja magát vonni.

Mindezeknek nem mond ellent az a szabály sem, hogy a vállalat az új munkáltatót felhívhatja az elévülési időn belül a dolgozó felelősségrevonására, ugyanis ebben az esetben az új munkáltató álláspontjától függ az, hogy felelősségrevonást eszközöl-e vagy sem, tehát erre már nem kötelezhető.

5.733 Betegállományban, fizetés nélküli szabadságon lévő dolgozó terhes vagy szülő nő fegyelmi felelősségre vonása

A felsorolt esetekben a fegyelmi eljárás megindítását jogszabály nem zárja ki és nem korlátozza.

Felmerül az a kérdés, hogy a távollévő dolgozókkal szemben a fegyelmi eljárást milyen módon lehet lefolytatni, hiszen az Mt. 56. § /1/ bekezdése szerint /2. és 3. mondat/ az eljárás során biztosítani kell, hogy a dolgozó védekezését előterjeszthesse, továbbá fel kell deríteni a dolgozó javára és terhére szolgáló körülményeket, és a fegyelmi jogkör gyakorlójának a dolgozót személyesen meg kell hallgatnia.

A betegállományban lévő dolgozónak vagy a szülőnőnek a fegyelmi jogkört gyakorló által történő személyes meghallgatása nyilvánvalóan komoly akadályba ütközik. Ilyenkor követhető az Mt.V. 90. § /3/ bekezdésében szabályozott eljárás, mely a szóbeli meghallgatás helyett, az írásbeliséget szabályozza.

Bonyolultabb ügyekben ez a megoldás célszerűtlen és hosszadalmas, és ha lehetőség van rá, a címszóban megállapított esetekben el kell kerülni. Célravezetőbb megoldásnak látszik az, hogy a jogkör gyakorlója - ha a késelelem az eljárás sikerét nem veszélyezteti -, a

meghallgatásokat "szünetelteti", bevárva pl. betegállomány esetén a dolgozó felgyógyulását. Ezt a megoldást lehetővé teszik az Mt. elévülésre vonatkozó szabályai is, így az Mt. 56. § /3/ bekezdése, mely szerint a fegyelmi eljárás megindítására - egyéb feltételek fennállása esetében - a kötelezettségszegés felfedezését követő három hónap leteltéig van lehetőség.

Magát az eljárást megkönnyítené, ha az Mt. a fegyelmi eljárás során lehetővé tenné az eljárás felfüggesztésének alkalmazását, azonban e jogszabály ezt a fogalmat nem ismeri.

5.734 Elévülési kérdések

Az Mt. 56. § /3/ bekezdés szerint: "Nem lehet fegyelmi eljárást indítani vagy annak mellőzésével büntetést kiszabni, ha a kötelezettségszegés felfedezése óta három hónap, illetőleg elkövetése óta egy év már eltelt."

Kérdés azonban az, hogy kinek kell a vállalatnál a kötelezettségszegésről tudomással birni. Gyakori eset az, hogy egy vezető előtt ismertté válik az irányítása alatt álló dolgozó munkafegyelmet sértő magatartása, de mivel a fegyelmi jogkör gyakorlásához szükséges jogosultsággal nem rendelkezik, egy nála magasabb szintű vezetőnél kell kezdeményeznie a fegyelmi eljárás megindítását. Helyes értelmezés szerint a tudomásszerzés kezdő időpontját a fegyelmi jogkört gyakorló dolgozó tudomásszerzésétől kell számítani.

Az elévülési szabályok a fegyelmi eljárás megindítására vonatkoznak és nem szabályozzák azt az esetet, hogy a 3 hónapos, illetőleg 1 éves határidőt figyelembe kell-e venni a már megindított fegyelmi eljárással

kapcsolatosan. A szabályozás hiányát figyelembevéve értelem szerű, hogy a már folyamatban lévő fegyelmi eljárás nem évülhet el.

5.735 A határozat felülvizsgálata a fegyelmi jogkört gyakorló által

Problémát okozhat az a kérdés, hogy a fegyelmi jogkör gyakorlója az általa kiadott határozatot a későbbiek során megváltoztathatja-e, illetőleg ugyanazon cselekmény miatt súlyosbíthatja vagy mérsékelheti-e a kiszabott büntetést.

Az Mt. e kérdésben nem foglal állást. Nyilvánvaló azonban, hogy a már kiszabott fegyelmi büntetés enyhítésére a jogkört gyakorlónak van lehetősége, hisz jogerős fegyelmi büntetés alkalmazása esetén is, a határozat kiadását követő időben megállapíthatja azt, hogy pl. tévedett. Ilyen esetekben indokolatlannak látszik az, hogy hosszadalmasabb és bonyolultabb eljárások alkalmazásával kísérelné meg a határozat megváltoztatását, mivel ennek a legegyszerűbb módja a határozat visszavonása és új, már enyhébb büntetés alkalmazása.

Ezek a megállapítások nem alkalmazhatók akkor, ha a fegyelmi büntetést a jogkört gyakorló súlyosabb büntetéssel kívánja helyettesíteni, mivel ilyen lehetőség a dolgozóra nézve rendkívül hátrányos lenne.

5.74 Károkozás és anyagi felelősség

A károkozás és az ezért való helytállás kérdése a dolgozó és a vállalat között létrejött munkajogviszony keretében jelentkezik.

Az anyagi felelősség vagy a vétkelességen alapul, vagy attól független.

Az Mt. 57. § /1/ bekezdése szerint:

"A dolgozó a munkaviszonyból eredő kötelezettségének vétkes megszegésével okozott kárért anyagiilag felelős."

Hasonlóan a fegyelmi vétség fogalmához, itt is a kötelezettség megszegéséről van szó, amely azonban még önmagában nem alapozza meg az anyagi felelősséget, csak akkor, ha a kötelezettségét a dolgozó vétkesen szegte meg.

Vétkes a károkozás, ha az a dolgozó szándékos vagy gondatlan cselekményének, illetve mulasztásának következménye.

A dolgozó által okozott kárért való felelősség a vétkelességen alapul. E szabály alól kivétel, ha a dolgozó anyagi felelőssége vétkelességétől függetlenül fennáll pl. leltárhiány esetén.

Az építőiparban az anyagi felelősség kérdése és a kártérítési ügyek nagy fontosságú tényezők. Ez arra vezethető vissza, hogy sokszor egy-egy apróbbnak látszó kivitelezési hiba megakadályozhatja egy nagyobb értékű építmény átadását.

Nehéz a felelősség tisztázása is, hiszen egy-egy munkahelyen sokszor dolgozók százai tevékenykednek, akiknek munkája szorosan összekapcsolódóik.

A károkozásért történő felelősségrevonást alapvetően befolyásolja az a jogszabályi előírás, hogy a dolgozó általában csak vétkes kötelezettség megszegés esetén tehető anyagiilag felelősé. Így hiába rögzíti miniszteri rendelet egészen részletesen a főépítésvezető, építésvezető és munkavezető feladatait és kötelezettségeit is, az objektív felelősség nem alkalmazható, pedig

nyilvánvaló az, hogy a kivitelezési hiba esetén vagy a kivitelező, vagy a megrendelői oldalon valaki megszegte a munkaköri kötelezettségét.

Ha e kérdéseket részletesebben megvizsgáljuk, egy kártérítési eljárás során a vállalati vizsgálatot általában az alábbi körülmények nehezítik meg:

A legtöbb esetben szinte lehetetlen tisztázni azt, hogy a kivitelezési hiba egy adott brigád melyik dolgozójának tevékenységére vezethető vissza. Kártérítési eljárást indítani és határozatot kiadni azonban csak akkor lehet, ha megállapítható a hibát elkövető személy, sőt ezen túlmenően a bizonyítható vétkesség, akár annak szándékos, akár gondatlan alakzatáról van szó.

A művezetői felelősség egyértelműen és bizonyíthatóan általában csak akkor világos, ha kétségtelen tényként meg lehet azt állapítani, hogy a művezető hibás utasítást adott ki és az eredményezte a kárt.

Jóval nehezebbé válik a bizonyíthatóság, ha a művezető a munka irányítása során megfelelő szakszerű utasításokat ad ki, azokat azonban nem hajtják végre és ez vezet a hibás eredményre. Ilyenkor elsősorban az ellenőrzési kötelezettség megszegése vizsgálendő, természetesen a vétkességi elemek feltárásával.

Az építésvezetői kártérítésre való kötelezésnél irányadónak tekinthetők a művezetővel kapcsolatosan elmondottak.

5.75 Fegyelmi és kártérítési eljárások az építésvezető-ségen

A nagyobb vállalatoknál rendszeressé vált az a helyes gyakorlat, hogy a fegyelmi és kártérítési jogkörök építésvezetői szintre tartoznak.

A jogkör gyakorlásának nyilvánvalóan meg vannak a maga előnyei, mivel az a vezető dönt a dolgozó fegyelmi és kártérítési ügyében, aki a munkáját napról-napra figyelemmel kísérhette.

Az előnyei mellett azonban a decentralizált jogkör-gyakorlás sok esetben kétségtelen hátrányokat is eredményezett, mert a jogszabállyal ellentétes fegyelmi- és kártérítési határozatok száma megemelkedett.

Ezt az okozta, hogy önmagában a decentralizálás, a jogkörgyakorlásra történő felhatalmazás önmagában még nem teszi lehetővé az eljárások jogszabályoknak megfelelő lefolytatását.

Igy rendkívül fontos kérdés az, hogy az építésvezetők tudatosan készüljenek e feladatkör ellátására és ismerjék a fegyelmi és kártérítési eljárás alapvető szabályait.

5.8 Munkavédelem

5.81 A munkavédelem szabályai a vállalkozási szerződések teljesítése során

A vállalatok vállalkozási szerződéseit szabályozó 44/1967. /XI. 5./ Korm. számú rendelet az "Együttműködés - jogok és kötelezettségek" című fejezetében a megrendelő kötelezettségeként írja elő a munkahely alkalmas állapotban történő rendelkezésre bocsátását.

Az Építési Szerződés Alapfeltételei akkor minősítik a munkahelyet munkavégzésre alkalmasnak, ha annak állapota a szerződés teljesítését nem gátolja.

A Technológiai Szerelések Vállalkozási Alapfeltételei hatálya alá tartozó esetben az alkalmassági követelmények szempontjából - külön szabályozás nélkül is -

az előbbieik irányadók.

A munkaterület munkavégzésre - e főszabályon belül - csak akkor tekinthető alkalmasnak, ha az munkavédelmi szempontból mind az átadás, mind pedig az egész kivitelezés folyamán megfelel az előírásoknak.

A munkavédelem biztosítása érdekében az Építési Alapfeltételek rögzítik az alapvető jogokat és kötelezettségeket.

Ennek keretében

- az átadás időpontjában a munkahely munkavédelmi szempontból megfelelő állapotát,
- az átadás után üzem közben végzett munka esetén a nem építőipari üzemre vonatkozó különleges óvórendszabályokra történő kioktatást és az
- esetleges védőfelszerelések rendelkezésre bocsátását

a megrendelőnek kell biztosítani, míg a vállalkozó feladatát képezi

- a munkahely munkavédelmi szempontból való alkalmasságának vizsgálata az átvétel során,
- a munkavédelem megszervezése
- és az óvórendszabályok és egészségügyi előírások betartása a kivitelezés során.

A Technológiai Szerelési Alapfeltételek munkavédelmi szabályai értelemszerűen azonos elveken alapulnak, csak a munka eltérő jellegéből adódó alábbi szabályok jelentkeznek kiegészítőként:

Megrendelő köteles biztosítani

- üzemmenet közben végzett munka esetén a szükséghez képest kellő helyi ismeretekkel és szakképzettséggel bíró személyt vagy személyzetet,

- sugárveszélyes munkahelyen a vállalkozó dolgozói részére védőruházatot, védőételt és védőitalt,
- több vállalkozó egyidejű munkavégzése esetén a munkavédelem koordinálását.

A munkavédelemre vonatkozó szabályok betartásának biztosítása az egész kivitelezés során előtérben van, mert jelentősen befolyásolja a szerződésszerű teljesítést.

Igy kivitelező a munka megkezdését mindaddig megtagadhatja, amíg a megrendelő nem szolgáltat munkavégzésre alkalmas állapotban lévő munkaterületet, tehát nem biztosította a munkavédelem szabályainak megtartását.

A kivitelezés során szerződő felek ugyancsak kötelesek betartani a munkavédelmi szabályokat - amelyeket különféle rendelkezések tartalmaznak - beleértve a hatósági előírásokat is.

5.82 A munkavédelmi szabályok betartását biztosító jogok és kötelezettségek

A kivitelezés során a munkavédelem biztosítását önmagában nem oldja meg az, hogy jogszabályok rendezik a vállalkozói és megrendelői jogokat és kötelezettségeket.

A vállalatok munkavédelmi feladataikat csak akkor tudják ellátni, ha vezetők és a dolgozók egyaránt ismerik, alkalmazzák és feltétlen betartják azokat az előírásokat, melyek a biztonságos munkavégzés alapfeltételei.

Igy a kivitelezés vezetői - építésvezetők, munkavezetők - kötelesek:

- ismerni és betartani, valamint betartatni az egészséges és biztonságos munkavégzésre vonatkozó szabályokat,
- tevékenyen résztvenni az üzemi balesetek és foglalkozási megbetegedések megelőzésében,
- a munkát leállítani, ha az adott munkavégzés a dolgozó életét, testi épségét közvetlenül veszélyezteteti,
- ittas dolgozót a munkahelyről azonnal eltávolítani,
- rendszeresen ellenőrizni a munkahely munkavédelmi követelményeknek megfelelő állapotát,
- gondoskodni, hogy a rend és fegyelem olyan legyen, amely biztosítja a munkavédelmi szabályok betartását,
- kivizsgálni és megszüntetni a munkavégzés során jelentkező rendellenességeket, valamint azok okait,
- ellenőrizni, hogy a dolgozó nem követ-e el olyan mulasztást, amely miatt a jogszabály kötelezően elrendeli a munkától történő azonnali hatályu eltiltását,
- a dolgozókat úgy beosztani, hogy az adott létszám a munka biztonságos elvégzését biztosítsa,
- csoportos munkavégzés esetén az egyik dolgozót megbízni a munka biztonságos irányításával,
- fokozott hatóképességű veszélyforrás esetén munkakezdésnél, az esetleges munkaközbeni javításnál és változtatásnál, a munkahelyek, gépek folyamatos vizsgálatát és ellenőrzését elvégezni, illetőleg annak megszervezéséről gondoskodni.

A leggondosabb és legkörültekintőbb vezetői magatartás sem biztosíthatja önmagában a kivitelezésnél kötelező munkavédelmi szabályok betartását, ha a vállalat a dolgozókat nem készíti fel előre a szabályos munkavégzésre.

a/ Orvosi vizsgálat

E feladatok keretében a belépő munkavállalót előzetes orvosi vizsgálatra kell küldeni, melynek során megállapítják azt, hogy a dolgozó alkalmas-e a tervezett munkakörének ellátására. Ha a vizsgálati eredmény alkalmatlanságot állapít meg, akkor a dolgozó nem alkalmazható.

Ujabb orvosi vizsgálatra kell küldeni azt a dolgozót, akit más olyan munkakörbe helyeztek át, melynek munkakörülményei jelentős mértékben eltérnek a korábbiétól, továbbá azt is, aki 3 hónapnál hosszabb ideig tartó betegállomány után ismételt munkába áll.

Egyes, veszélyesebb munkaköröknél különböző jogszabályok rendszeres orvosi vizsgálatot írnak elő, mely biztosítja, hogy a dolgozó egészségi állapotába bekövetkező vagy már bekövetkezett változást állandó figyelemmel kísérjék.

b/ Oktatás

Az orvosilag megállapított alkalmasság esetén, a dolgozó munkába állítása előtt a vállalat köteles megszervezni a balesetelhárítási oktatást is.

Az újonnan alkalmazott vagy más munkakörbe beosztott fizikai dolgozót - munkaidőn belül, de még a munka elkezdése előtt - külön elméleti és gyakorlati oktatásban részesíti a munkáltató.

E vállalati kötelezettség nem egyszeri aktus, ugya-

nis a vállalat a továbbiak során is köteles gondoskodni a fizikai dolgozók folyamatos balesetelhárítási és továbbképző oktatásáról.

Az oktatást - a munkahely nagyságától és egyéb feltételeitől, körülményeitől függően - az építésvezető, biztonságtechnikai megbízott vagy más megfelelő műszaki képzettséggel, gyakorlattal és biztonságtechnikai vizsgával rendelkező dolgozó tarthatja meg.

Előfordul az is, hogy bár a vállalat biztosítja az oktatás feltételeit, de a dolgozó azon nem hajlandó részt venni, külön figyelmeztetés ellenére a saját hibájából nem jelenik meg az oktatáson vagy az előírt vizsgát nem teszi le, munkába nem állítható, illetőleg a további munkavégzéstől el kell tiltani. A vállalat ezért fegyelmi büntetéssel is sújthatja a dolgozót.

c/ Védőberendezések, felszerelések, ruházatok, védőétel, védőital

Az egészséges munkavégzést biztosító és a címszóban felsorolt eszközök rendelkezésre bocsátása ugyancsak a munkáltató kötelezettségét képezi.

Ezek felsorolása jelen munka keretében nem lehetséges. A részletes szabályokat az általános és szakmai óvórendszabályok, egyéb előírások, valamint az adott vállalat munkavédelmi szabályzata részletezik.

Az előírt védelmet minden kivitelezési munkahelyen a munkáltató köteles biztosítani, a dolgozó pedig igénybe venni, ugyanis annak elmulasztása esetén a dolgozó nem kötelezhető munkavégzésre, illetőleg a használatot mellőzőket a további munkavégzéstől a vállalat eltíltathatja.

d/ A dolgozó magatartás-szabályai

Azok a dolgozói kötelezettségek, amelyek előírják a munkavédelem betartását, rendkívül széleskörűek.

E szabályok közül a leglényegesebbek az alábbiak: a dolgozó köteles

- abbahagyni a munkát, ha az adott munkakörülmények és munkavégzés bárminek az életét, testi épségét, egészségét veszélyezteti,
- olyan magatartást tanusítani, amely az egészséges és biztonságos munkavégzést nem akadályozza,
- betartani a szeszital fogyasztására vonatkozó tilalmat,
- a rábízott gépeket, berendezéseket, szerszámokat, anyagokat, védőberendezéseket a munkavédelmi követelményeknek megfelelően használni,
- fegyelmezett magatartást tanusítani.

5.83 A munkahely munkavédelmi szempontból történő előkészítése

a/ Munkahelyi organizáció

A kivitelező és megrendelő a munkavédelem biztosítására - még a munka elkezdése előtt - organizációs tervet köteles készíteni az együttműködési feltételek rögzítésével.

A terv keretében kerül biztosításra a felvonulási és építési területen szükséges gépek, közlekedési utak, segédüzemek, depóniák elhelyezése, figyelembe véve a szükséges és kötelezően előírt szociális berendezéseket is.

A balesetek megelőzése és elhárítása céljából fel kell tüntetni a létesítendő munkagödröket, árkokat, ak-

nákat, medencéket, szállítási utvonalakat, kitérőket és kereszteződéseket, az anyagtároló és anyagmozgató területeket, az emelő és különféle gépi berendezések elhelyezését, ivókutakat, használati vízvételi helyeket, a csapadékvíz elvezetését, figyelmeztető táblák helyét, a szociális létesítményeket stb.

b/ Felvonulás a munkahelyre

Pontos feladat e tárgykörben annak a biztosítása, hogy a szükséges munkagépek, anyagok stb. az alkalmas eszközökön és módon kerüljenek a kivitelezés helyére, a munkavédelmi előírások betartása mellett, biztosítva a különféle további biztonságot elősegítő rendelkezések betartását is.

E feladat keretében először a felvonuló gépek felülvizsgálatára kerül sor, melynek folyamán meg kell állapítani azt, hogy azok megfelelően működnek-e és ellátottak-e az előírt védőfelszerelésekkel és berendezésekkel. A felvonulás megkezdésekor az óvórendszabályok alapján készült kezelési utasítást át kell adni a gépkezelőnek.

A felvonulás alatt - de még a tényleges kivitelezés megkezdése előtt - a megrendelő köteles elhelyezni az általa biztosított munkaterületen a figyelmeztető táblákat és tájékeztető feliratokat.

5.84 A munkavédelem szabályait biztosító munkaszervezési előírások a kivitelezés során

E munkaszervezési utasítások kiadása, ellenőrzése és betartásának biztosítása a munkahelyi vezető feladatai közé tartozik, aki a rendelkezései során köteles figyelembe venni részben a jogszabályi előírásokat,

részben pedig a magasabb szintű vállalati rendelkezéseket.

A jelzett utasítások röviden az alábbiakban foglalhatók össze:

- a munkát és a munkahelyet a biztonságtechnikai követelmények betartásával kell megszervezni,
- olyan technológiai és munkahelyi utasításokat kell kiadni, amelyek biztosítják az egészséges és biztonságos munkavégzés feltételeit,
- biztosítani kell a szükséges gépeket, berendezéseket, szerszámokat, anyagokat, védőfelszereléseket, kellő mennyiségben és minőségben, hogy a munkavégzés folyamatossága mellett a munkáját a dolgozó biztonságosan és egészségi ártalom nélkül tudja végezni,
- az egy munkaterületen végzendő többféle munkát a biztonságosság érdekében össze kell hangolni,
- biztosítani kell az üzemi balesetek kivizsgálását, illetőleg a baleset okainak felszámolását.

5.9 Irattározás

5.91 Az irattározás szabályai

A levéltári anyag védelméről és a levéltárakról szóló 1969. évi 25. számú Tvr., valamint az ezt végrehajtó 30/1969. /IX. 2./ Korm. számú rendelet keretszabályként határozza meg az iratkezelés és irattározás szabályait.

A 30/1969. /IX. 2./ Korm. számú rendelet kötelező erővel írja elő, hogy a hatályba lépése előtt keletkezett iratok őrzése és selejtezése tekintetében továbbra is a 45/1958. /VII. 30./ Korm. számú rendeletet és vég-

rehabilitációs utasításait kell alkalmazni.

A rendelet végrehajtásáról a felügyeletet gyakorló miniszter /országos hatáskörű szerv vezetője/ gondoskodik. A vízügyi ágazatban a vállalatokra vonatkozó munkakezelési mintaszabályzat e kiadvány megjelenéseig nem került kiadásra.

5.92 Az irattári anyag fogalma

A 30/1969. /IX. 2./ Korm. számú rendelet 5. § /1/ bekezdése szerint:

"Irattári anyagnak kell tekinteni a szerv működése során keletkezett, rendeltetésszerűen annak irattárába tartozó iratokat."

E meghatározás lényegében egy adott szerv valamennyi iratát besorolja az irattári anyag közé.

A kivitelezéshez kapcsolódó iratanyagokat az alábbiak szerint csoportosíthatjuk:

a/ saját tervek, és a hozzájuk tartozó

- pausz rajzok,
- munkaközi rajzok,
- tervezési napló,
- tervvel kapcsolatos valamennyi irat,
- adatlapok, amelyek azt részletezik, hogy milyen tervekben áll a tervdokumentáció.

A saját terveket a vállalatok az erre a célra rendszeresített tervtárakban kezelik.

b/ Az építőipari kivitelezés alapjául szolgáló más vállalatoktól kapott tervek a csatolt költségvetésekkel, egységárelemzésekkel stb.

E dokumentumok a vállalatnál mindig több példányban lehetők fel. Rendelkezik a tervvel az

építésvezetőség, mivel ennek alapján végzi a kivitelezést.

Ezen kívül 1 példány megtalálható az építési munkahelyet irányító termelési osztályon is.

c/ Kivitelezés műszaki bizonylatai:

E csoportba tartozik az építési és felmérési napló és a gépüzemnapló

d/ Szerződésekkel kapcsolatos anyagok

Ilyen dokumentumok az organizációs jegyzőkönyvek, észrevételek, megrendelések, visszaigazolások, illetve szerződések, a véleményeltérésekkel kapcsolatos egyeztetési jegyzőkönyvek, a szerződésmódosítások, akadályközlések, pótmunkára vonatkozó megállapodások, munkaterület átadási-átvételi jegyzőkönyvek, a teljesítést dokumentáló átadási-átvételi jegyzőkönyvek, számlák stb.

A felsorolt iratokból általában egy-egy példánnyal rendelkezik a kivitelező építésvezetőség és az irányító termelési osztály

e/ Felmerülő költségek elszámolásához szükséges bizonylatok

Ide kell sorolni azokat a bizonylatokat, amelyek az anyagköltség, a bérköltség, a szállítási költség és egyéb költségek elszámolásához szükségesek.

f/ Egyéb iratok

Itt lehet figyelembevenni valamennyi további olyan iratot, amely az építésvezetőség kivitelezési tevékenysége és működése során keletkezik.

5.93 Az irattározás előkészítése, irattárba helyezés

Irattárba csak azok az anyagok helyezhetők, amelyek véglegesen elintéztettek, illetőleg amelyekkel kapcsolatosan az eljárás befejeződött és a további ügyintézés már nem szükséges.

Ez az általános szabály értelemszerűen érvényesül az építésvezetőség iratai tekintetében is.

A munkahelyen az irattározás előkészítésére az építésvezető vagy a vezető adminisztrátor, az irodavezető adhat utasítást, a kivitelezés befejezése után.

Az irattározás szempontjából befejezettnek csak az a kivitelezés tekinthető, amelynél nemcsak az esetleges hiánypótlási és pótmunkákat fejezte be az építésvezetőség, hanem már a számlát is benyújtotta, sőt azt a megrendelő kiegészítette.

Az irattározás előtt az építésvezetőség köteles meggyőződni arról, hogy az összegyűjtött anyag valamennyi iratot, feljegyzést stb. tartalmaz-e.

Az irattárbahelyezés az irattáros feladata. Ő veszi át az építésvezetőség tételes kimutatásának felülvizsgálatával a megküldött iratokat.

5.94 Tervek és az egyéb kivitelezéshez kapcsolódó dokumentumok irattározása

Az építőipari kivitelezéshez, és így az átadási-átvételi eljárás utáni időszakhoz is igen gyakran jogviták kapcsolódnak, megrendelő szavatossági igényt érvényesít, garanciális jogaival él stb.

A vállalat a felmerülő jogvitákban csak akkor képes megrendelővel szemben állást foglalni, ha a kivitelezéshez kapcsolódó dokumentumok, naplók, tervek, költségve-

tések, hiánytalanul rendelkezésre állanak. Ez azonban csak akkor biztosítható, ha már a szerződés megkötése előtt kialakít egy egységes nyilvántartási rendszert, amelybe beilleszthető minden olyan anyag, amely a kivitelezéshez tartozik és amelynek bizonyító ereje van.

A kivitelező vállalatoknál a tervek nyilvántartását már az építési szerződés megkötése előtt el kell kezdeni. A legcélszerűbb a munkaszámos nyilvántartás bevezetése, melynek alkalmazása során a munkaszámot minden egyes tervre, illetőleg egyéb műszaki iratra rá kell jelezni. A munkaszám feltüntetése mellett szükséges a terv és egyéb kapcsolódó dokumentáció sorszám szerinti besorolása is.

Ilyen módon a vállalat biztosítani tudja azt, hogy valamennyi tervről és dokumentációról egyszeri ránézés-sel megállapíthatóvá válik az, hogy melyik szerződéshez kapcsolódik. Ennek különösen nagy jelentősége van az építésvezetőségeken, mivel esetlegesen egyszerre több kivitelezés is folyamatban van, amelyekhez külön-külön egy egész sor irat kapcsolódik.

FEHASZNÁLT SZAKIRODALOM

- Dr.Gerő István: Az építőipari termelés szervezésének sajátosságai /Közg. és Jogi Kiadó, Bp., 1965./
- Dr.Havas-Kocsis: Korszerű építésszervezés /Műszaki Könyvkiadó, Bp., 1965./
- Papp Ottó: Hálótervezési módszerek alkalmazása a műszaki fejlesztésben /Mérnöki Továbbképző Intézet 1967./
- Schreiter-Stempel: A kritikus út módszere /Műszaki Könyvkiadó 1966./
- Dr.Susánszky szerk: Vezetési ismeretek. Tanulmányok a Borsodi Vezető Továbbképző Tanfolyam anyagából /Közg. és Jogi Kiadó, Bp., 1967./
- Dr.Susánszky szerk: Vezetési ismeretek II. Tanulmányok a Borsodi Vezető Továbbképző Tanfolyam anyagából /Közg. és Jogi Kiadó, Bp., 1968./
- Eleméry József-Széles J.: Korszerű termelésszervezési eljárások alapelvei /Közlekedési Dokumentációs V., 1966./
- Eleméry József-Széles J.-dr.Tavaszi F.-dr.Váry R.: Korszerű szervezési módszerek alkalmazása a mélyépítésben /Mérnöki Továbbképző Intézet 1969./
- Kovalik D. Csaba: Kiskörei Vízlepcső Öntözőrendszerei /VIZÉP 1973./

- Fogarasi Mihály: Mélyépítő Művezetők és Technikusok Zsebkönyve /Műszaki Könyvkiadó 1963./
- Fábián József: Kiskörei Vízlepcső építése /Vízügyi Közlemények 1973./
- Szalai Sándor: Bércgazdálkodás és személyi érdekelttség /Építésügyi Tájékoztatási Központ 1973./
- Dr.Rák György: A vállalati belső érdekelttégi rendszerek kidolgozásának néhány módszertani kérdése /Munkügyi Szemle, 1974. 10. szám/
- Dr.Dániel Tamás-Dr.Mráz Ferenc-Varga Péter: Érdekelttség és ösztönzés a munkahelyen /Közigazdasági és Jogi Kiadó 1972./
- Dr.Bogyai Géza: Vállalati Munkajogi Kézikönyv /Közigazdasági és Jogi Kiadó 1974./
- OVH Terv- és Közigazdasági Főosztálya: Utmutató a korszerű munkásbérezéshez /VIZDOK 1973./
- Országos Szakmai Bértáblázat: /Táncsics Könyvkiadó 1974. év/
- Vállalati kollektív szerződések

A VIZÉPÍTŐIPARI TRÖSZT, ILLETVE JOGELŐDJEI
GONDOZÁSÁBAN MEGJELENT VIZÉPÍTŐIPARI
KIADVÁNYOK

Száma	C i m e
1.	Csatornaépítési előírások, szabványok és címszavak gyűjteménye
2.	Nyomócsővezetékek építésére vonatkozó szabványok és előírások
3.	Beton- és vasbetonszerkezetekre vonatkozó szabványok és előírások
4.	A résfalépítés gyakorlata
5.	Szennyvztisztító- és átemelő telepek építésére vonatkozó szabványok és előírások
6.	Csatornavizsgálatok
7.	Építési anyagok minőségi előírásai, átvétele és a minőség ellenőrzése
8.	Ideiglenes munkagödörvztelenítési eljárások gyakorlati végrehajtása
9.	Szennyvztisztító létesítmények építésével kapcsolatos követelmények és működésének vizsgálati ellenőrzési irányelvei
10.	Szivattyútelepek építési hibáinak megelőzése
11.	Munkagödörvztelenítés különböző talajokban
12.	Műanyagfóliák alkalmazása a vízépitésben
13.	Szennyvztisztító telepek üzemeltetése és karbantartása

Száma	C i m e
14.	Zárt rendszerű szenny- és csapadékvíz-levezető csatornák átadása-átvétele
15.	Villamos mérések és vizsgálatok
16.	Diesel-motorok és üzemek energetikai mérése és vizsgálata
17.	Gőzkazánok üzemével kapcsolatos energetikai mérések és vizsgálatok
18.	Javitóműhelyek gazdaságossági kérdései
19.	Ivó- és ipari vízellátási létesítmények és berendezések építésével kapcsolatos követelmények, működésük vizsgálati ellenőrzési irányelvei
20.	Beton és vasbeton
21.	Mélyalapozások a vízépitésben
22.	Vízépitési műtárgyak I. Beton- és vasbetonszerkezetek
23.	A vezetés, a szervezés és az új módszerek
24.	Biztonságtechnikai előírások a vízépitési mélyalapozásoknál
25.	Szennyvztisztító telepek műszaki átadása-átvétele
26.	Szennyvztisztító műtárgyak kialakítása és építése